

TRANSCRIPT VAN DE COMMISSIE OMGEVINGSVISIE VAN PROVINCIALE STATEN UTRECHT
d.d. 28 februari 2024

Opening en algemeen

1. Opening

De voorzitter: Goedenavond, beste Statenleden en toehoorders, ambtenaren en gedeputeerden. En onze digitale gasten, inderdaad. Dat was de opening.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter: We zijn op tijd begonnen. Ik wilde de agenda vaststellen. Dit is eigenlijk het vervolg van de vergadering van 17 januari. Het enige voorstel dat erbij gekomen is, is de motielijst. Die wordt in iedere commissie besproken, zo dus ook hier. Als u daarmee akkoord gaat.

De heer Gilissen: Voorzitter, akkoord met deze agenda. Ik heb nog wel een punt naar aanleiding van de Staatsvergadering onlangs. Dat is ook aan de orde gekomen. We hebben daar de Omgevingsverordening gewijzigd en vastgesteld. We hebben toen ook vastgesteld met zijn allen eigenlijk dat de wijze toen waarop we hem toen hebben voorbereid ook verbetering behoeft. Ik heb daar zelf ook al gezegd dat ik het prettig zou vinden om ook de context van de commissie OGV ook te spreken over hoe we dat samen beter kunnen doen. Ik heb ook de uitnodiging gedaan richting het college om daar echt over mee te denken. Omdat dit de voortzetting is van een eerder geplande agenda, had ik niet zoiets van, laat ik hem voor nu op de agenda zetten. Maar ik zou wel misschien even willen aftasten voor vanavond voor een vervolg of we het punt ook een keer kunnen bespreken, in de volgende agenda. Dus ik dacht, ik pak even dit haakje met uw permissie om dit punt ook even hier weer voor te leggen.

De voorzitter: Dan denk ik, natuurlijk. Maar die is misschien niet aan mij. Commissieleden, kunt u daar misschien op reageren? Dan maak ik maar meteen even een rondje. SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Zeer eens, voorzitter, om dit nog eens keer grondig door te nemen en daaruit te leren.

De voorzitter: BBB, wie mag ik het woord geven?

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Eens, graag.

De voorzitter: Mevrouw Hoek knikt ja. Nog een ja. D66, ja.

Mevrouw De Jong: Is het dan evaluerend bedoeld? Hoe moet ik dat zien?

De voorzitter: De heer Gilissen.

De heer Gilissen: Volgens mij, fijn dat er steun is om het te bespreken, maar de vraag is, wat gaan we dan bespreken? Ik zou me zelf kunnen voorstellen dat we wellicht de griffier en één of twee leden van deze commissie kunnen vragen om wat observaties over de behandeling op papier te zetten en dat we dat bespreken, en verbeterpunten, dat we daar bijvoorbeeld ook het college bij betrekken. Ik zit even te zoeken. Dat we ook iets tastbaars in handen hebben om het te gaan doen. Anders wordt het zo'n vrije discussie, gaan we allemaal putten uit ... Terwijl het nu nog relatief vers is. Dus ... Maar ik ben ook beetje zoekende. Ik heb geen concreet voorstel van, dit en dit en dit zou ik willen veranderen, maar ik zoek een beetje naar van, hoe komen we met zijn allen ook tot een beter proces? We hebben het gehad over een

informatiebijeenkomst bijvoorbeeld meer tafeltjesachtige sessie bijvoorbeeld. Dat zijn natuurlijk ... Volgens mij is dat laaghangend. Maar ik denk wel dat het handig is dat we het van tevoren even op papier zetten voordat we het hier bespreken. Ik wil dat graag doen. Dus dan zou mijn oproep zijn, welke collega zou dat ook een keer met mij, eventueel de griffier, en misschien ook een vertegenwoordiging van het college even willen uitzoeken, of de ambtelijke organisatie, hoe we daar aan elkaar een verbetervoorstel voor zouden kunnen doen.

De voorzitter: Dat lijkt me inderdaad de meest praktische. Dus dan herhaal ik de vraag van, wie heeft er interesse, ook voor mijnheer De Jong die net is aangeschoven, welkom, helemaal goed, wie heeft er interesse om even mee te denken? In ieder geval hebben we al aardig wat partijen die in ieder geval zo'n evaluatie zouden willen hebben. Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff biedt het in ieder geval aan. Ik was bij mevrouw De Widt gebleven. Dan ga ik nu naar mijnheer De Jong. Mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw Blekxtoon: Vanuit Volt willen wij ook graag dat hier nog eens nader naar gekeken wordt. Lijkt ons zeer belangrijk.

De voorzitter: Mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Veel steun. Ik denk, ik zou met name focussen op, ik bedoel, wat is nou de waarde van het debat rondom een startnotitie en wat is nou de waarde van de inbreng als we het hebben over een ontwerpprogramma, ontwerpverordening? Wat dat betreft ben ik ook wel nieuwsgierig wat de uitkomst is van bijvoorbeeld de bespreking van het Bereikbaarheidsprogramma vanmiddag, wat we van de inbreng van de commissie daarin terugzien als we straks het definitieve programma zien. Als daar behoefte aan is, denk ik daar graag over mee.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Wat ons betreft steun voor het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw De Jong: Steun voor het voorstel. Mijn voorstel zou ook zijn om daar dan ook mee even naar de toekomst te kijken, vooral naar dat we met zijn allen aan de gang gaan rondom een nieuwe Omgevingsvisie. Misschien is het goed dat de commissieleden die in dat groepje zitten ook alvast even met gedeputeerde vooruitkijken hoe we dat het beste in kunnen steken. Want dat is natuurlijk wel het klapstuk voor de komende jaren.

De voorzitter: Mevrouw De Jong, uw pasje ontbreekt. Ik heb u verstaan en ik weet wie u bent. Dus gelukkig maar allemaal. Mijnheer Gilissen heeft het aan geslingerd en ik hoor veel enthousiaste reacties. Mijnheer Draisma.

De heer Draisma: Ook steun voor het voorstel.

De voorzitter: Ook steun voor het voorstel. Dan vragen we de griffie of dat een keer op de agenda komt en in uw eigen tijd. Maar dan ligt het initiatief even meer bij mijnheer Gilissen, denk ik. Dank u wel.

De heer Gilissen: Zeker. Als ik dan toch wat ... Ik zou het wel fijn vinden als de griffie ook meedenkt in het proces zelf. Maar dat ... Non-verbaal stellen we dat vast. Voorzitter, ik zag dat gedeputeerde ook zijn hand opstak. Dus fijn dat we hem op het lijstje kunnen zetten.

De voorzitter: Kijk eens aan. Voor het verslag, ook erbij. Mijnheer Schipper is digitaal aanwezig.

De heer Schipper: Dat klopt. Ik kan het voorstel ook steunen. Ik vind het altijd geweldig om veel te vergaderen en te evalueren, maar ik hoef niet per se in het groepje te zitten om mee te denken.

De voorzitter: Hartelijk bedankt. Dan stel ik bij deze de agenda vast.

3. Mededelingen

De voorzitter: Mededelingen. We werken vandaag wel met spreektijden, we hebben natuurlijk eigenlijk maar drie onderwerpen op de agenda. Maar goed, laten we voor de goede orde wel met spreektijden werken. Iedere fractie heeft 9 minuten en GS 39. Die mag je deze keer in je eentje opmaken, hoef je niet te delen. Kijk eens, dat is fijn. Dat waren de mededelingen. Ingekomen stukken. Geen opmerkingen ontvangen. Wat zeg je? Pardon. Dat staat niet op mijn agenda. Ik ga even terug naar agendapunt 3. Sorry voor de verwarring. Want ik hoorde dat de gedeputeerde een mededeling heeft.

Gedeputeerde Van Essen: Twee zelfs, voorzitter. Twee korte mededelingen. De ene is, u heeft onlangs inderdaad de wijziging van de Omgevingsverordening vastgesteld. Ik kan u het blijde nieuws brengen dat dat niet voor niks is geweest, want het is inmiddels in het DSO geland en daar ook beschikbaar. Dat was nog best wel even spannend, want u weet de perikelen rond de DSO. Maar het is gelukt. Dus 1 maart, dat is overmorgen, is de aangepaste Omgevingsverordening ook zichtbaar, bruikbaar, raadpleegbaar en daarmee rechtsgeldig ook. Dus dat is fijn nieuws. Het andere is even, en misschien wel iets procedureler, maar het lijkt me ook goed om u er even kort in mee te nemen. We hebben natuurlijk, dat wat vandaag ook voorligt, als provincies allemaal ruimtelijke voorstellen voorbereid. Dat was vanuit de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening bedacht als een onderdeel van een proces wat daarna uitmond in ruimtelijke arrangementen en een Nota Ruimte. De Nota Ruimte is eigenlijk de opvolger van de NOVI, dus dat is eigenlijk de nationale Omgevingsvisie. Daar is inmiddels ook ... Daar zijn denk ik wel goede afspraken over tussen de koepels en de minister over gemaakt, dat opvolgend op de ruimtelijke voorstellen, ruimtelijke arrangementen, gaan ... Worden voorbereid. We zitten natuurlijk in een demissionaire periode, dus dat heeft van het ... Landelijk gezien. Maar goed, de minister wil daar toch graag mee verder. Dus dat worden ... Zullen een soort concept ruimtelijke arrangementen worden, die dan ook gebruikt worden en benut worden, dat geldt ook voor de ruimtelijke voorstellen, voor een concept, een soort voorontwerp Nota Ruimte. De minister die zou dat graag voor het zomerreces ook zover zien te brengen. Tenzij er natuurlijk al nieuw kabinet is. Dat kan natuurlijk ook nog. Dat weten we niet. Dan in het najaar richting een ontwerp, een Nota Ruimte die dan ook ter visie wordt gelegd en ook verder richting ruimtelijke arrangementen. Dat hangt er natuurlijk ook helemaal van af hoe kabinetsvorming plaatsvindt. Wat denk ik wel gunstig is, in ieder geval wat mijn collega's ook vanuit andere provincies wel aanspreekt, is dat de minister er ook wel van doordrongen is dat ook die ruimtelijke voorstellen, waar natuurlijk ook vaak heel veel opgaven instaan, ook waar heel veel staand beleid van provincies in staat, dat ook verder kan benutten bij die Nota Ruimte, dat ook de provincies daar nadrukkelijk bij betrokken worden. Mits dat niet de minister zich nu helemaal terugtrekt of het ministerie en een eigen Nota Ruimte gaat schrijven, dat hij dat in nauwe samenwerking doet met medeoverheden. Dat lijkt ons heel verstandig. Dus dat leek me goed om u daarvan even op deze manier op de hoogte te brengen.

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Een beetje in het verlengde van de ereronde die we vandaag maakten. Er komen heel veel begrippen voorbij nu en heel veel momenten waarop die relevant zijn. Ik denk dat dat eigenlijk onderschrijft hoe belangrijk het is dat we echt een goed procesvoorstel hebben voor misschien wel de komende anderhalf jaar voor wat betreft de Omgevingsvisie, dat even al die stappen, zowel van onszelf als de relatie met het nationale beleid, dat we die goed scherp hebben. Dat maakt het ook makkelijker om dit soort debatten verder in te richten.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen, wilt u daarop reageren?

Gedeputeerde Van Essen: Dat is wat ik sowieso wel kan toezeggen, er wordt een startnotitie voorbereid voor de aanpassing Omgevingsvisie. Maar goed, dat is nog wel even een klus. Dus ik kan niet helemaal overzien wanneer we het hier ... Dat gaat u ook vaststellen, het is ook een Statenvoorstel. Maar ik zou me kunnen voorstellen dat u al iets eerder, hetgeen ik zojuist toelichtte ook, en hoe zien we de stappen van de planning misschien voor de Omgevingsvisie voor ons, dat we u daar vast een memo over doen toekomen. Ik denk dat dat wel handig is. Dat u vast eventjes ... Hoe ziet komende anderhalf jaar eruit?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van den Dikkenberg had ook een vraag.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Dat is een inhoudelijke vraag. Hoe verhoudt zich schrijfactie van de minister aan de Nota Ruimte samen met de provincies tot onze provinciale kaderstelling?

De voorzitter: De heer Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen: Het is niet zozeer samen met de provincie. Het is meer dat hij daar gewoon onze input voor ... Dat hij dat niet teruggetrokken doet, maar dat hij daar ook gewoon afstemming zoekt met de provincies. Daarbij gelden natuurlijk de kaders zoals u die heeft meegegeven, vanzelfsprekend.

De voorzitter: Mijnheer De Jong, u heeft ook nog een vraag.

De heer De Jong: Dank, voorzitter. Even over de toezegging of dat er een planning gaat komen en dat er inzicht komt. Hartstikke goed. Ik voel ook wel behoefte, en ik ben benieuwd of mijn collega's het ook hebben, om eens een keer in een ... Bijvoorbeeld in een werksessie met elkaar te kijken, hoe zouden wij het prettig vinden dat het proces van wijziging Omgevingsvisie wordt ingericht? Voordat er zo meteen een planning komt, allerlei sessies, is het ook goed dat we daarop reflecteren. En ideeën delen, voordat er daarvoor een voorstel vanuit GS komt. Dan is het toch fijn om input op te halen, voordat je daar een voorstel voor hoeft te doen?

De voorzitter: Ik voel enige aansluiting met het vorige voorstel, dus daar kunnen we misschien iets mee. Mijnheer Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen: Misschien kan het ... Er komt een commissie Gillissen volgens mij, die is zojuist geïnstalleerd.

De heer Jong: De commissie Gilissen-De Jong, want Gilissen is van ...

Gedeputeerde Van Essen: Dat die ... Laat ik zeggen, volgens mij zou die terugkijken en ook vooruitkijken, dus ...

De heer De Jong: Als we ook gaan vooruitkijken en dat op een moment doen dat het dan ook nog kan worden meegenomen, zou dat heel fijn zijn.

De voorzitter: Wat een mooie integrale samenwerking hier vanavond. Fantastisch. Dat waren de mededelingen? Dank u wel.

4. Ingekomen stukken OGV/integraal

De voorzitter: Dan agendapunt 4, ingekomen stukken. Geen opmerkingen ontvangen daarover.

5. Ingekomen stukken vanuit GS

De voorzitter: Ingekomen stukken GS. Geen stukken ontvangen.

6. Vaststellen verslagen commissie OGV/integraal

De voorzitter: Vaststellen van het verslag. Er zijn geen opmerkingen binnengekomen op het verslag, dus dat is hiermee vastgesteld.

7. Termijnagenda OGV/integraal

De voorzitter: 7, de Termijnagenda. Geen opmerkingen.

8. Rondvraag

De voorzitter: 8, rondvraag. U heeft geen rondvragen ingediend.

Ter bespreking

9. SV Actualiseren motielijst

De voorzitter: Dan gaan we over naar agendapunt 9, het Statenvoorstel Actualiseren motielijst. Twee keer per jaar komt dit Statenvoorstel langs in alle commissies, zoals ik al net zei. Voor de commissie OGV/integraal gaat het om slechts één motie, motie 83. Ik heb dyscalculie, van de voorzitter. Toekomstscenario's voor de provincie Utrecht. Dit is besprekingspunt 11 op deze vergadering. Ik stel voor deze motie daarna als afgedaan te beschouwen. Geen reacties. Dan is dit agendapunt voorbij.

10. SB Ruimtelijk Voorstel provincie Utrecht

De voorzitter: Dan gaan we naar agendapunt 10, Statenbrief Ruimtelijk Voorstel provincie Utrecht. Op verzoek van het Rijk heeft de provincie een Ruimtelijk Voorstel gedaan en daarmee de opgave uit de nationale programma's ruimtelijk vertaald. Dit voorstel is 14 december verzonden. Deze Statenbrief die valt onder de werkwijze voor programma's en daarom wordt die hier ter bespreking aangeboden. Ik maak denk ik gewoon even een rondje. Ik ga eens de andere kant op. Mijnheer Draisma, kan ik u daarover het woord geven?

De heer Draisma: Dank u wel, voorzitter. Ik kan een begin maken. Ik probeer niet al te inhoudelijk te zijn, maar toch ook wel weer vragenderwijs toch ook weer naar die procedure of dat proces. Ik begrijp natuurlijk dat dit voorstel een uitvoeringskwestie is. We hebben een Omgevingsvisie in de vorige periode vastgesteld. Daarin staat wat de provincie wil en voor zich heeft. Rijk vraagt van, kom met ideeën, en kunnen we dat dan vertalen ook in het landelijke ruimtelijke beleid? Dat is een minister die dat doet. Minister GS. Staten heeft de Omgevingsvisie vastgesteld, dus het proces gaat door. Maar ondertussen staat natuurlijk de wereld niet stil. Dat is wel wat mij, maar onze fractie ook, een wat lastig gevoel geeft van, we hebben bijna een jaar geleden verkiezingen gehad, er is een coalitieakkoord zeker al een halfjaar. Daarin staan natuurlijk ook nieuwe wensen, nieuwe verlangens, ook om die te verwerken in die herziene Omgevingsvisie. Daar staan we aan het begin van dat traject. Terwijl dit arrangement, als dat dan weer in het bestuurlijke verhaal naar een conceptnota ergens in juni doorloopt, dan gaat dat ook door elkaar heen lopen en krijg ik een wat onbestemd gevoel. In ieder geval vragen van, zijn er nog mogelijkheden om later misschien ook naar het landelijke te interveniëren? Dus de punten die we gewijzigd willen zien, kunnen we die dan nog inbrengen? Of moeten we dan misschien nog vier jaar wachten voordat er een tweede landelijk arrangement is? Dus dat is dat is denk ik wel één vraag die we hebben. Andere vraag is van, wij

brenge dingen in en wij vragen dingen van het Rijk, maar is het ook wel duidelijk dat we dat ook krijgen van het Rijk? Vragen we niet te veel, kunnen we niet ... Misschien niet beter focussen op een aantal punten die we echt willen? We vragen echt heel veel, eigenlijk alles wat we in die Omgevingsvisie willen, belangrijke dingen, die vragen we ook van het Rijk. Maar krijgen we dat ook? Dat is er denk ik eentje. En een die wij wel belangrijk vinden, die staat eigenlijk op onderzoek, dat zijn toch de kwaliteit van de leefomgeving, de vitale dorpen, vitale steden. Ik snap, er wordt een hele database opgezet met indicatoren om dat dan allemaal in kaart te brengen en te meten, maar we willen ook graag met de mensen in die dorpen en die steden gewoon aan de slag. Daar zit ook een discrepantie in. Dat is misschien ook ... Hoe kijkt GS daartegenaan?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Gilissen, VVD.

De heer Gilissen: Dank u wel voor het woord, mevrouw de voorzitter. Aansprekende titel, Vernieuwen, Vernieuwen, Verdiepen. Tegelijkertijd is het vooral een samenvatting, het samenbrengen eigenlijk van al bestaande opgaves zelf. Ik hoorde laatst iemand in mijn omgeving zeggen dat het inderdaad een beleidsarm stuk is in die zin, omdat de propositie eigenlijk van onze provincie is gebaseerd op de andere ruimtelijke sturende documenten die we hebben en waar we eigenlijk ook de hand uitreiken naar het Rijk om te zeggen van, help ons nou om die drie stappen te kunnen zetten. Ik wil in mijn bijdrage vooral stilstaan bij het aspect vernieuwen, want we zien daar grote opgaves. Om een voorbeeld te nemen, wil ik het vooral hebben ...

De voorzitter: Mijnheer Gilissen, één moment. U heeft een interruptie van de heer Van den Dikkenberg van SGP.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Ik hoor net de heer Draisma zeggen van, het is eigenlijk een samenbossing van bestaand beleid. De heer Gilissen geeft dat ook aan in zijn bijdrage, het is eigenlijk een opbossing van bestaand beleid. Maar nou is het zo dat we een puzzel moeten leggen. Bestaand beleid is eigenlijk net iets te ruim geformuleerd. We had het er net onder het eten al met een paar mensen over van, in de Omgevingsvisie hebben we eigenlijk te weinig keuzes gemaakt om ... Dat zegt PlanMER ook, je hebt een grotere provincie nodig als je alle uitdagingen een plek wil geven. Dus er moeten hardere keuzes gemaakt worden. Als het dus echt alleen maar een samenbossing is van bestaand beleid, dan maken we dus niet de keuzes die het Rijk van ons vraagt. Deelt u die opvatting en worden dan de goede keuze in het stuk gemaakt is?

De voorzitter: De heer Gilissen.

De heer Gilissen: Voorzitter, ik denk dat de keuze vooral terug te voeren is ook op de titel van het stuk zelf. Dat is namelijk, om die puzzel te moeten leggen, zul je een aantal handvatten moeten hebben over hoe je dat gaat doen. Dan kan de VVD-fractie zich op zich vinden in die drie V's, noem ik het dan maar even, Vernieuwen, Verdiepen en Vernieuwen, omdat die puzzel natuurlijk in ruimtelijke zin iets vraagt, namelijk een afweging eigenlijk van een stukje ruimtelijke kwaliteit, maar ook vooral, en daar zie ik ook het stuk in als het gaat over de agenda, het appel dat we dat nooit alleen kunnen doen. Dat de aangrenzende provincies hebben, dat we het Rijk ook nodig hebben om die ambities, want het is een stapeling feitelijk ook van een aantal ambities die we hebben, om die te kunnen financieren, om die ruimte mogelijk te kunnen maken. Dus ik zie veel meer als een soort samenwerkingsstuk waarin we de grote uitdagingen die we hebben als provincie, maar dat we uiteindelijk altijd onze eigen verantwoordelijkheid hebben om als middenbestuur daar ook keuzes te maken voor onze eigen provincie zelf. Maar dan vooral richting gemeenten, maar vooral ook richting het Rijk en anderen aan te geven over hoe we dat willen gaan doen. Dus dit is geen toverstokje, maar ik denk vooral een belangrijk stuk om medeoverheden ook te kunnen

activeren en te motiveren om dat samen met ons te gaan doen als een handreiking. Ik zie dat ik de heer Van den Dikkenberg ...

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, nou word ik uitgedaagd. Ik zie allemaal vragende blikken.

De voorzitter: Heeft nog een reactie misschien, mijnheer Van den Dikkenberg?

De heer Van den Dikkenberg: Ik kijk daar wel anders naar, als je kijkt naar dit stuk. Want dit is een bod. Wij beloven ook dingen van, daar willen we aan gaan werken. Dan vragen we ook inzet vanuit het Rijk. Maar dat betekent dus wel dat we echt moeten kiezen, want je kunt niet oneindig puzzelstukjes blijven leggen die groter zijn dan de ondergrond waar je het op moet leggen. Op het moment dat we die keuzes niet maken en we leggen nu wel elke keer een pakje extra, een stukje extra, en dat gaat ten koste van iets. Zijn dat dan de keuzes die we met elkaar willen maken? Want elke keer een kleine opgave erbij, stapelt op tot heel veel, totdat je uiteindelijk echt een provincie erbij moet kopen, wat niet gaat. Wanneer gaan we dan beginnen met die keuzes te maken?

De voorzitter: Eén moment, mijnheer Gilissen, want u heeft ook nog een interruptie van de heer Schipper. Die neem ik dan meteen mee. Dan kunt u allebei beiden beantwoorden. Mijnheer Schipper.

De heer Schipper: Voorzitter, ik had in aanloop naar de vorige datum van de commissie dit stuk opgewaardeerd. Dat hoefde achteraf niet. Maar mijn reden voor opwaardering was van, we kunnen hier ongelooflijk veel stukken schrijven en doen. Maar er staat in een tabel op pagina 5 van de Statenbrief, er komt gewoon geen extra geld van het Rijk. Dus wat ... Hoe kunnen we dit doen, vraag ik aan de heer Gilissen, zonder dat het Rijk zich daaraan committeert? Dan is het toch vooral lucht verplaatsen? Dan krijgen we dat toch niet voor elkaar?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schipper. Mijnheer Gillissen.

De heer Gilissen: Voorzitter, ik denk dat ik de heer Van den Dikkenberg blij kan maken met in ieder geval een deel van mijn bijdrage en een reactie op de heer Schipper. Daar heeft u natuurlijk gewoon helemaal gelijk in. We kunnen de provincie niet groter maken. Ik begrijp natuurlijk wel dat er discussie wordt gevoerd over een grenscorrectie ten noorden van onze provincie zelf, maar dat zal de oplossing niet zijn. De heer Schippers heeft toch ook helemaal gelijk op het moment dat hij zegt, we hebben het geld van het Rijk nodig. We kunnen dit niet alleen. We hebben de middelen niet en ook de ruimte niet, zou ik zeggen inderdaad, om het allemaal te gaan doen. Dus dat betekent in die zin dat je wel moet voorsorteren, dat je uiteindelijk in de afweging zelf keuzes moet maken. Dan ga ik verder met mijn eigen bijdrage. Want die zit hem inderdaad wat ons betreft wel op het versnellen, maar tegelijkertijd ook zorgen dat de dingen die we al in de pijplijn hebben, dat we daar ook gewoon op blijven inzetten en dat we dus zorgen dat we de ambities die we al hebben, die ook soms zijn van de dingen die we in de afgelopen tijd hebben gedaan, ook kunnen gaan waarmaken. Het zit hem vooral op woningbouw, het zit hem op het ontsluiten van gebieden zelf. De VVD-fractie denkt dat dit ook belangrijk is, en dat zou mijn vraag ook aan het college zijn, versnellen klinkt mooi, klinkt ambitieus, klinkt goed. Past ook denk ik bij de ambitie die we hebben als provincie. Maar volgens mij ligt de grote opgave ook bij het zorgen dat de uitvoering niet verder vertraagt. Mijn vraag aan het college zou ook zijn dan van, kan de gedeputeerde ons aangeven hoe we die belangrijke peilstok, namelijk dat we zorgen dat we de woningbouwambities ... We hebben verkiezingen gehad een jaar geleden. Het overgrote duidelijk deel gaf daarin duidelijk aan dat woningbouw de grote ambitie is voor deze provincie de komende tijd. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de productie van woningbouw, die al behoorlijk onder druk staat, samen met die andere ambities die we natuurlijk hebben op het houden van leefbaar, het zorgen dat we ons erfgoed ook een prominente plek geven, dat we op dat punt, dat zou wat ons betreft ook echt wel de proof of the pudding zijn in goed Nederlands, dat we zorgen dat die uitvoering niet verder vertraagt. Wat is dan realistisch en haalbaar? Want dan sluit ik me ook aan bij alle andere

partijen die zeggen van, we doen dit niet alleen, we hebben het geld nodig, we hebben de denkkraft, maar ook de regelkracht van het Rijk nodig. Wat onze fractie betreft is de belangrijkste maatstaf daarin, zijn wij de komende jaren in voldoende mate in staat om die verdere vertraging van de woningbouwopgave te voorkomen en, waar het kan, te gaan versnellen?

De voorzitter: Mijnheer Gilissen, op de valreep een interruptie van mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u. de heer Gilissen zegt, woningbouw is de grootste ambitie van de provincie Utrecht voor de komende jaren. Ik weet niet hoe hij daaraan komt. Ik zie eigenlijk een stuk voor mij, en de SGP refereerde daar volgens mij ook al aan, met juist heel weinig keuzes. In ieder geval niet een keuze dat woningbouw de grootste ambitie van de provincie Utrecht is. Dus hoe komt hij hieraan?

De voorzitter: Mijnheer Gilissen.

De heer Gilissen: Voorzitter, de opdracht was, of in ieder geval het verzoek was aan ons, om ook aan te geven waar wij onze accenten zouden willen leggen. Als ik dan de lijst van ambities bekijk, en die is ambitieus, dan gaat het over water en bodem sturend, het gaat over het perspectief van landbouw en natuur ... Belangrijk, zeker, moeten we ook niet veronachtzamen. Daar hebben we al heel veel in gang gezet. We vinden ook dat we die basis ook zullen moeten bewaken. Maar als het gaat over het aspect versnellen, dan is de belangrijkste uitdaging wat de VVD-fractie betreft dat we daar niet op gaan vertragen en dat we, waar mogelijk, en dan heb ik het bijvoorbeeld over de integrale verstedelijking Groot Merwede rond de A12-zone, bouwen in Rijnenburg ook van woningbouw, tegemoetkomen aan de grote vraag die er op dit moment is. Daar zitten voor ons eigenlijk de belangrijkste succesindicator of wij in staat zijn de komende jaren om ons deel van die ruimtelijke puzzel te gaan leggen. Dat is een politieke keuze.

De voorzitter: Mijnheer Travaille nog een keer.

De heer Travaille: Heel goed, die duiding. Dus dit is eigenlijk de inzet van de VVD. Maar daarmee meteen ook misschien even een punt van orde. We hebben een Statenbrief hier liggen. We hebben iets wat eigenlijk al aangeboden is waar wij iets van kunnen vinden. Wat wij daarvan vinden, heeft vooral zin richting Omgevingsvisie. Dus dat is eigenlijk de ronde die we nu maken. Wat zou je naar aanleiding van dit stuk nu alvast mee willen geven voor de Omgevingsvisie? Dat is de oproep aan deze commissie dan.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Travaille. U gaf een punt van orde en ik ben het daar helemaal mee eens. Dus de concentratie van het debat is ook fijn als het die kant op zit. Het hoeft niet, want ik kan uw eigen bijdrage niet sturen. Maar dat helpt u de gedeputeerde mee. Mijnheer Schipper heeft ook nog een interruptie op ik denk mijnheer Gilissen nog.

De heer Schipper: Dat klopt, want die was aan het woord. Ik ga niet interrumpen op interrumpanten, of hoe noem je die mensen? Ik wilde vragen aan de heer Gilissen, ik ken hem, ik ken hem al heel lang, en niet tot ongenoegen, maar ik vroeg mij af, voor die ambitie voor versnellen van woningbouw, want dat noemt u met name, rijmt met de netcongestie, waardoor je op dit moment en ook in de naaste toekomst echt niet al die te bouwen woningen ... Het is ook een zorg voor mij. Maar hoe rijmt je dat nou met die netcongestie, als je dat ... Die versnelling ambiëert?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schipper. Mijnheer Gilissen.

De heer Gilissen: Voorzitter, daar heeft de heer Schipper natuurlijk een punt, dat we die stroom en die ruimte op het net ook gewoon nodig zullen hebben. Dus dan weer aansluitend ook bij het terechte punt wat de heer Travaille maakte, als het gaat over die visie zelf, als het gaat over onze eigen regels, gaat het dan bij mijn fractie vooral om, hoe kunnen we ervoor zorgen dat die barrières die er zijn, ook rondom het

stroomnet, zoveel mogelijk weg kunnen nemen? Dan gaat het over mobiliteit, dan gaat het over energie, dan gaat het uiteindelijk ook over water en bodem sturend en hoe kun je ook nieuwe woningen toevoegen met een bepaalde kwaliteit, zoals we die in de provincie kennen? Dus mijn oproep, dat zal ik nu doen, maar ook de komende keren, zal ook vooral zijn, laten we naar ons eigen instrumentarium kijken, want per slot van rekening besturen wij de provincie Utrecht en niet het Rijk, hoe we ervoor kunnen zorgen dat we drempels kunnen wegnemen, dat we initiatieven kunnen uitlokken die ervoor zorgen dat we daadwerkelijk de woningbouwproductie op peil houden en waar mogelijk kunnen versnellen? Energie is daar een belangrijk puzzelstuk in.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Gilissen. Dan ga ik ... BBB heeft een interruptie nog. Gaat uw gang.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik denk dat hier twee processen door elkaar lopen. Want één is die ruimtelijke puzzel. Waar de heer Gilissen het ook over heeft, wat mij erg aan het hart gaat, is, hoe krijg je bijvoorbeeld de woningmarkt van zijn slot af? Waarin bijvoorbeeld ook de Omgevingsverordening een sleutel kan zijn. Maar het zijn wel twee aparte zaken en het loopt nu wat door elkaar. Dus waar gaan we het vanavond over hebben?

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Ghijsels-Kerkhoff. Is dat een vraag aan de voorzitter? We gaan het hebben over dit onderwerp en dan in het kader van de nieuwe Omgevingswet, tenminste, dat zou constructief bijdragen aan het volgende proces. Maar iedereen is vrij om zijn bijdrage te kiezen en de richting daarvan. Mijnheer Van den Dikkenberg. Maar ik wilde eigenlijk even mijnheer Gilissen nog ... Wilt u een reactie van mijnheer Gilissen, mevrouw Ghijsels. Nee. Dan ga ik gewoon ...

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Misschien wil de heer Gilissen een reactie geven.

De heer Gilissen: Ik voelde inhoudelijk bijval bij het verhaal over woningbouw, dus daar neem ik genoegen mee.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg, u wilt nog wat zeggen.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, want dankzij de heer Peer van de VVD hebben we vanavond twee stukken die we in een keer bespreken volgens mij. Tenminste, zo heb ik hem opgevat. Dan ... Maar richting de Omgevingsvisie vroeg ik me wel af van, als je kijkt naar de ruimtelijke puzzel en de ontwikkeling daarin, vanuit welk perspectief laat de VVD zich dan inspireren als het gaat om de toekomstperspectieven? Want in de ruimtelijke puzzel kijken we al best wel richting 2040, de woningbouwopgave en dergelijke, waar moeten die gaan landen op termijn. Is dat dan vanuit het mondiale, snelle ondernemende, of vanuit het meer het groene en het regionale karakter?

De voorzitter: Ik wil wel benadrukken dat ... Dit wordt een beetje ingewikkeld omdat er twee woordvoerders zijn op twee verschillende documenten voor de VVD. Dus we kunnen ... Het is beter als we het even gescheiden houden. Dat is wel makkelijk. Mijnheer Adriani, daar gaat u niet over. U kunt een ordevoorstel doen en dan kunnen we daarover stemmen. Maar voor nu zeg ik even dat we deze volgorde aanhouden. Mevrouw De Jong.

Mevrouw De Jong: Ik was al dan maar op zoek naar een zin in de brief waarin wij uitgenodigd werd... Of tenminste, zo heb ik hem opgevat, om het ook over de Omgevingsvisie te hebben. Er staat namelijk, daarnaast vormt het Ruimtelijk Voorstel de basis voor de agenda van de wijziging van de Omgevingsvisie. Dus ik heb dat ook als zodanig opgevat. Ik begrijp dat wat er nu voorgesteld wordt en richting Rijk gaat gebaseerd is op de voor... Op de bestaande Omgevingsvisie. Ik heb ... Ben daar indertijd behoorlijk bij betrokken geweest. Als ik het stuk terugzie, dan zie ik veel elementen waarvan ik denk, die kunnen zo blijven, maar die moeten misschien wel versneld worden. Maar toch is het wel wonderlijk om te zien hoe

in een paar jaar tijd de focus toch ook wel een beetje verandert. Wij hadden technische vragen gesteld over natuur en toen was het antwoord, dat komt indirect in het Ruimtelijk Voorstel wel aan de orde. Schot voor de boeg, zeker bij wijziging in de Omgevingsvisie, zou GroenLinks natuur pregnanter naar voren willen brengen. Hetzelfde geldt voor water en bodem sturend en ook een onderwerp als circulariteit. De vraag is nog even, hoe gaan we daar met elkaar over praten? Maar daar gaat het groepje van mijnheer Gilissen zich over buigen. Maar dat lijkt me een buitengewoon belangrijk gesprek met elkaar. Het enige wat ik het groepje mee kan ... Wil geven, is van, laten we daarmee er vooral de ruimte voor nemen en dat niet zo haastig doen als het soms hier weleens gebeurt. Maar wat betreft de inhoud is het wel duidelijk van, wij zouden opteren, en dat is ook in lijn met het collegeprogramma, om een onderwerp als natuur pregnanter naar voren te brengen. Wat betreft de positie van het Rijk, daar ... Dat geeft mij toch vele vragen, want er komt niet meer geld bij. De provincies hebben gezegd dat zij denken dat de aanpak in de landbouw ongeveer twee keer zo duur is dan het geld wat er is. Vandaag is er een rapport verschenen van het Planbureau voor de Leefomgeving over de huidige stikstofaanpak en dat het gewoon onvoldoende opschiet en dat dat versneld moet worden. Maar de const... De conclusie blijft dat er niet meer geld komt. Mijn vraag aan de gedeputeerde is eigenlijk, wat is in dit geval de positie van de Rijksoverheid en hoeveel perspectief is er eigenlijk voor ons, behalve simpele regelgeving of wat ondersteuning, om echte keuzes te kunnen maken in onze provincie?

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Jong. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u, voorzitter. We lezen in het Ruimtelijk Voorstel dat dit de basis is voor de nieuwe Omgevingsvisie 2025. Maar dat moeten we echt niet doen. Het Ruimtelijk Voorstel is namelijk volledig gebaseerd op de Omgevingsvisie, die is opgesteld in 2020, vier jaar geleden. De heer Draisma van het CDA gaf het al aan, de wereld staat niet stil. Even ter herinnering, vier jaar geleden was stikstof eigenlijk nog geen probleem, of althans, niet een zichtbaar probleem. Landbouwtransitie was misschien net gestart, er was nog geen netcongestie, het ov was nog op peil. We wisten niet dat er natuurdoelen op geen enkele manier gehaald zouden worden. Ajax stond gewoon bovenaan in de eredivisie. Kortom, het lijkt ons wat gedateerd om het Ruimtelijk Voorstel nu te gebruiken als een basis voor de Omgevingsvisie 2025. Er is echt een fundamentele discussie nodig over een aantal uitgangspunten, want anders blijven we met een paar gedateerde ideeën zitten die ook nu weer terug gaan komen. Bijvoorbeeld over de noodzakelijke groei of dat wij als provincie Utrecht geen voorkeur hebben voor auto of fiets. Zolang het ... Zoals we zagen vandaag ook in het Mobiliteitsprogramma. Dus we roepen de gedeputeerde, en misschien dan ook de groep rond de heer Gilissen, op om echt over deze belangrijke fundamentele punten goed debat te voeren. Op pagina 16 van het Ruimtelijk Voorstel lezen we dat alle opgaven bij elkaar niet passen. De SGP refereerde daar net ook al aan. We lezen ook dat we keuzes moeten maken. Tegelijkertijd lezen we in het Ruimtelijk Voorstel echt ronkende en wollige teksten over groei, het versterken van stad en land, en landbouw en natuur en meer stenen en meer infrastructuur en meer groen en meer water. Kortom, alles kan toch. Wat dat betreft sluit het eigenlijk best goed aan op het nieuwe coalitieakkoord. Het Ruimtelijk Voorstel is een verzameling van 27 vrij algemene beleidsuitgangspunten, maar dan zonder keuze. Dus we zijn heel benieuwd wanneer we die keuzes maken. Wat dat betreft helpt de toezegging van de gedeputeerde op dit punt om voor de anderhalf ... Komende anderhalf jaar helden te maken waar we in ieder geval een beslismoment of een discussie kunnen voeren. Dan iets wat aansluit bij GroenLinks, zojuist genoemd. Van alle doelen die we in 2019 al hebben gesteld, is niet zo slecht gelukt als de realisatie van natuur. Toch zien we geen duidelijke prioriteit in dit voorstel voor de realisatie van zelfs de afgesproken natuur in het Ruimtelijk Voorstel. We zijn benieuwd, hoe kan dat? En hoe kunnen we alsnog zorgen dat dat dan toch tot uitdrukking komt? Ons vierde punt is dat het ons opvalt dat de provincie Utrecht zich in het Ruimtelijk Voorstel heel erg afhankelijk opstelt naar de acties van het Rijk en de ruimtelijke arrangementen met het Rijk. Maar waarom ligt er eigenlijk zoveel nadruk op die afhankelijkheid met het Rijk? De regionale arrangementen zijn volgens Partij voor de Dieren veel belangrijker. Bijvoorbeeld afspraken met de waterschappen over peilverhoging en waterkwaliteit, of afspraken met gemeenten en woningcoöperaties

over energiebesparing, of afspraken met vertegenwoordigers van bedrijventerreinen en netbeheerders over het energienetwerk. Waarom zoveel aandacht voor die arrangementen van het Rijk en waarom zo weinig aandacht voor de arrangementen die we gewoon met de regionale partijen kunnen maken? Dan mijn belangrijkste inzet voor vandaag. Ik zou graag samen met u afscheid willen nemen van de framing van, Utrecht is de draaischijf van Nederland, zoals het ook in het Omgevingsvisie is opgenomen. Dat wil ik graag doen aan de hand van een voorbeeld uit de jaren '90 uit de Verenigde Staten. Daar was heel veel weerstand rond de erfbelasting, met name bij de Republikeinse partijen. Die hebben dat toen heel slim en heel handig de nek omgedraaid. Die hebben gewoon een nieuw woord bedacht voor de erfbelasting. Die hebben het geframed als the death tax. De belasting die je moet betalen als je dood bent. Daarmee draaide het hele sentiment rond die erfbelasting om. Eigenlijk gebeurt dat ook met de draaischijf van Nederland. Dat is een framing. Dat is niet echt wat wij zijn. Utrecht is namelijk helemaal geen draaischijf. Dat is echt gewoon bedacht. Als we al iets zijn in de provincie Utrecht, dan zijn wij het groenblauwe hart van Nederland, met Utrechtse Heuvelrug, de Lek, de Randmeren en de Kromme Rijn. Of we zijn misschien wel het kenniscentrum van Nederland. Met Science Park, KNMI en TNO. Maar we zijn echt geen draaischijf. Ook nooit geweest. We hebben een paar snelwegen, we hebben een paar treinstations, net als iedere andere provincie in heel Nederland. Dat begrip draaischijf, daardoor lijkt het alsof wij verkeer ruim baan moeten geven. Trap er alsjeblieft niet in. Dit is een framing. Die hebben we niet nodig, zeker niet in de toekomstige Omgevingsvisie. Ik roep daarmee alle Statenleden samen met mij op om erop toe te zien dat we dit afschuwelijk d-woord nooit meer in de Omgevingsvisie gebruiken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Travaille. Mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Voorzitter, dank. Ik begin maar even gewoon met te zeggen met hoe ontzettend veel plezier ik dit document gelezen heb en dat ik echt onder de indruk ben van wat onze organisatie in staat is geweest om in die hele complexe materie van alle ruimtelijke opgaven die we hebben bij elkaar te brengen. Maar we hebben eerder het UPLG gehad en inmiddels hebben we ook de appreciatie van het Rijk gehad, gezien de enorme financiële bijdrage die daarop geacteerd is. In diezelfde lijn heb ik nou dit stuk gelezen. Ik wil gewoon een keer gezegd hebben dat ik denk dat we met elkaar ook ontzettend trots op onze organisatie mogen zijn die in staat is om dit soort stukken te produceren van echt een hele hoge kwaliteit. Dus laat dat gezegd zijn.

De voorzitter: Een interruptie door mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Kunt u iets specifiekier zijn wat u zo bewondert aan dit stuk? Want dit zou een stuk moeten zijn waarin wij ruimtelijke keuzes maken voor de toekomst, of in ieder geval aangeven wat wij belangrijk vinden. Heeft u dan duidelijk kunnen zien welke belangrijke punten wij naar voren willen brengen als het gaat om ruimtelijke keuzes? Want ik zie vooral 27 punten die ongeveer gelijkwaardig zijn die overal gelden.

De voorzitter: Mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Wat ik zie, is dat in die hele complexe puzzel eigenlijk zowel alle kansen als alle belemmeringen als alle vraagstukken die we met elkaar hebben op te lossen echt op een hele goede manier in beeld zijn gebracht. Anders dan een aantal sprekers, maak ik me ook niet zo heel veel zorgen over die keuzes. Natuurlijk, er moeten keuzes gemaakt worden. Ik kom daar aan het eind van betoog nog even op terug. Maar ik zie ook dat we wel steeds slimmer worden. Als het gaat om de versnelling van de woningbouw, dan hebben we op dit moment een enorme opgave met die 83.500 woningen. Ik zie dat we op dit moment daarvan 91 procent binnenstedelijk ontwerpen. Dat is echt wel anders dan twintig jaar geleden, toen we nog dachten dat we alleen maar op weilandjes konden uitrollen, om de twee-onder-een-kapjes met twee auto's voor de deur te kunnen maken. Als ik zie hoe we op dit moment praten ook in dit

huis over natuurinclusieve landbouw, dat is echt anders dan dat we dat tien jaar geleden deden. Het idee dat we het hebben over een Merwedelijn die voor een groot deel onder de grond gaat, dat was vijf jaar geleden nog ondenkbaar. Dus ik zie dat we, ook door het op deze manier in beeld brengen van de ruimtelijke opgaven die we hebben, gewoon steeds slimmer worden in het leggen van die puzzel van vijf vierkantjes die in zo'n blokje van vier uiteindelijk moet passen en dat we inderdaad daar dingen niet alleen in kunnen en ook het Rijk voor nodig hebben. Dus ook die ruimtelijke arrangementen, die wel degelijk van belang zijn, UPLG, 3,7 miljard, die Merwedelijn, 1,8 miljard, het doortrekken van de Papendorplijn van ontsluiting van Rijnenburg, nog eens 3 miljard. Dat soort bedragen brengen wij hier zelf niet op. Dus ik denk ook dat het overzichtelijk in beeld brengen van dit soort dingen echt van belang is om ook het Rijk als partner aan onze agenda te binden. Tegelijkertijd, en dat vind ik ook mooi aan dit document, maakt het ook heel scherp, waar zijn we het al grosso modo over eens met elkaar en waar hebben we echt nog het inhoudelijk debat te voeren? Dan gaat het over kernenergie. Ik vind er niks van, maar het is wel een vraagstuk wat ligt. Ik zei, ik vind er niks van. Ik vind daar iets van, namelijk, ik vind het niks.

Mevrouw De Widt: Noteer het voor de notulen.

De voorzitter: Mijnheer Adriani ...

De heer Adriani: Maar het is wel een vraagstuk wat moet. Het vraagstuk ...

De voorzitter: Mijnheer Adriani, mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Sorry.

De voorzitter: U heeft een interruptie van mevrouw Ghijssels-Kerkhoff.

De heer Adriani: Ik ben net zo lekker mijn drieslag aan het maken. Midden in mijn drieslag komt mevrouw Ghijssels.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Ik hoor een heleboel positieve reacties, alsof er heel veel concrete keuzes worden gemaakt. Dat is net wat ik een beetje mis in het stuk. Dan pak ik natuurlijk bijvoorbeeld de landbouwgrond. Daar heb ik aanvullende vragen over gesteld. Die blijkt niet in de ruimtelijke doormeting meegenomen te worden. Natuurinclusieve landbouw, ik heb heel duidelijk gevraagd, maar wat is dat dan en hoe vertaalt zich dat in de provincie? Dat is een kwantitatief antwoord. Maar geen, sorry, een kwalitatief antwoord, maar geen kwantitatief antwoord. Dus er staat nog heel veel over. Dus ik herken niet die concrete keuzes die er gemaakt worden die u kennelijk wel ziet.

De voorzitter: Mijnheer Adriani. Uw microfoon.

De heer Adriani: Ik was aan het opsommen welke ik nog ... Ook nog als agenderend zag. Volgens mij de vraag die u gesteld heeft die zou moeten zitten in de ruimtelijke doorrekening, waar we ook nog in blijde verwachting van zijn, maar dat hoor ik zo graag ook nog even van de gedeputeerde. Maar ik zie bijvoorbeeld ook geagendeerd worden, daar waar profit groei nog echt een leidend principe was in de vorige Omgevingsvisie en dat we het debat gaan voeren, moet dat meer doorschuiven naar planet and profit. Daar komt volgens mij ook die natuurinclusieve landbouw in terug. Het vraagstuk van de Donuteconomie, hoe gaan we ... Hoe kijken we aan tegen brede welvaart? Ik zie dat goed geagendeerd worden. Ik kijk ook uit naar de debatten de komende anderhalf jaar om het daarover te hebben. Dus ik denk, het is helder wat we al vast hebben liggen, het is helder waar we tegen belemmeringen aanlopen, waar we de hulp van het Rijk nodig hebben. Het helpt ons om steeds slimmer te worden met de ruimtelijke puzzel die we te maken hebben. Het agendeert waar we ook nieuwe opgaves met elkaar te doen hebben. Dat maakt dat ik enthousiast ben over dit document. Maar als het dan gaat om dat gesprek richting de

nieuwe Omgevingsvisie, en, voorzitter, ik had bij de opwaardering vorige maand gezegd, ik zou dit ook graag een samenhang met het rapport van de PBL bespreken, dan is het natuurlijk wel interessant om ook even naar die vier scenario's van de PBL te kijken en ook de vraag hier in het midden te leggen, waar voelen we ons dan het meest senang bij? Ik wil dat wel aftrappen. De Partij van de Arbeid voelt zich het meest senang ergens tussen het groene land en regionaal geworteld. Dat zijn voor ons waarden, perspectieven, visies waarvan we denken, als je die gebruikt als onderlegger naar toekomstige keuzes die we hebben te maken, dat zouden wij ... Daar zouden wij ons comfortabel bij voelen. Maar ik ben natuurlijk ook heel benieuwd hoe dat bij andere fracties en ook bij Gedeputeerde Staten ligt als het daarom gaat. Kortom, veel complimenten voor het document. Ik denk, een mooie samenvatting waar we nu staan. Een mooi hulpmiddel om dingen iedere keer weer slimmer te doen. Maar ook nog een aantal dingen om de komende anderhalf jaar uit te debatteren. Daar kijken wij naar uit.

De voorzitter: Hartelijk dank. Gedeputeerde heeft een bord meegenomen, dat staat achter mij, en daar staan alle vier de scenario's op. Dus daar kunt u misschien even langslopen als u geïnteresseerd ... Kijk, service. Hij wordt even neergezet. Het is een beetje ver, denk ik, om het echt goed te zien. Maar voor het idee. Maakt alles duidelijk, denk ik ook. Wie kan ik het woord geven van Volt? Mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw Blekxtoon: Dank, voorzitter. Er is al veel gezegd over het proces vandaag. Vanuit Volt hebben we een aantal aandachtspunten voorbereid om mee te geven, gebaseerd op die agendapunten in hoofdstuk 5 van het Ruimtelijk Voorstel. Ook mijn collega de heer De Jong heeft zo meteen nog een stukje inbreng. Wat als eerste opvalt, en net ook al door collega's is aangehaald, is dat er een afhankelijkheid is van het Rijk die op dit moment zeer onzeker is en dat versnelling ook geboden is voor de opgaven waar we voor staan. Die zijn anders dan een aantal jaar geleden. Die mogen ook concreter. Dan, kijkend naar die agendapunten in hoofdstuk 5 van het Ruimtelijk Voorstel, een aantal aandachtspunten om mee te nemen. Wat betreft agendapunt 1, water en bodem sturend operationaliseren. Dat had wat ons betreft concreter gemogen, mede gezien het feit dat de problemen die bij RGW vaak aan bod komen, die ... We missen hier concrete acties voor op dit gebied. Agendapunt 2 inzake de zoetwatervoorziening. Hier missen wij veiligheid, ook cyberveiligheid, voor onze drinkwatervoorziening. Met alle instabiliteit in de wereld is dit belangrijker dan ooit, om ook op dit vlak onze watervoorziening veilig te stellen. Agendapunt 6, bodemdaling. Wij zien hier niet echt nieuwe dingen, maar zullen in elk geval de evaluaties moeten afwachten voor dit programma. Dan agendapunt 17 inzake de overlast Schiphol, kunnen we hier ook concrete acties voorbereiden, naast de brief die natuurlijk door gedeputeerde vanuit GS is gestuurd en overleg met de minister. Want het is natuurlijk nog steeds zo dat dit buitenproportioneel effect zal hebben op onze mooie provincie, als het gaat om vervuiling en geluidshinder voor onze inwoners, maar juist ook in onze natuurgebieden. Dus zijn hier ook concrete acties aan te verbinden? Dan geef ik graag het stokje door aan mijn collega, de heer De Jong.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Blekxtoon. De heer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Ik dacht, nog even een aantal aanvullingen. Dan wilde ik eerst even inhaken op framing, wat een collega van de Partij voor de Dieren in deze vergadering eerder al aanhaalde. Er is bijvoorbeeld volgens mij nog een framing, en dat is, we hebben de ruimte niet. Daar ben ik het ... Daar is Volt het heel erg niet mee eens. We hebben die ruimte namelijk wel, als we duidelijke keuzes maken. Dus laten we ook vanuit die ... Dat denkkader vooral kijken naar ons Ruimtelijk Voorstel, straks het arrangement. Dan over het proces, eerlijkheid gebiedt te zeggen dat wij echt ook wel lang binnen de fractie hebben gevoeld met wat er precies van ons vandaag gevraagd gaat worden en wat onze positie is, ook in de komende processen. Maar wat duidelijk is met die ... Straks die wijziging van die Omgevingsvisie, is dat er dus een aantal sporen parallel lopen. Dan is er straks, we hebben zelfs begrepen, een concept ruimtelijk arrangement, dan komt er een concept Nota Ruimte op reisgebied en ondertussen werken wij aan een wijziging van de Omgevingsvisie. Dus we zijn wel heel benieuwd van, hoe houden we goed in de

gaten dat wat we aan het doen zijn ook echt nuttig is of straks weer achterhaald is met een akkoord wat later pas tot stand komt, wat misschien haaks staat op waar we tijdens een wijzigingsproces mee bezig waren? Dan willen we even ingaan op de integrale aanpak, wat vaak terugkomt ook in dit Ruimtelijk Voorstel. De vraag is een beetje, misschien kan de gedeputeerde daar even op ingaan, is hoe dit vorm gaat krijgen in een wisselwerking met het Rijk. Een tweede vraag is daarbij of onze organisatie ook voldoende is ingericht op dit moment om te voldoen aan die integrale aanpak, zoals die zo pregnant in het stuk naar voren komt. Een andere vraag die opkwam tijdens het lezen van de stukken, is het wat-als-scenario. Wat gaan we doen als het Rijk, want die staat veelvuldig genoemd in de tabellen, niet over de brug komt of heel erg laat of niet zoals we hadden gewenst? Is het dan helemaal niet mogelijk? Met andere woorden, wat is het plan B? Welke keuzes kunnen en moeten wij maken onder het wat-als-scenario, wat met de dag meer werkelijkheid is geworden de afgelopen tijd. De oproep is dan vooral niet te blijven vooruitschuiven als het Rijk geen thuis geeft, hoe moeilijk dat ook is, maar keuzes te maken en te kunnen doen ... Te doen wat we in ieder geval kunnen doen, zoals we bijvoorbeeld al met het UPLG het doen zijn. Dan wilden we even ons ... iets zeggen over participatie, en dat is dan met name gericht op het komende proces. We gaan daar natuurlijk nog uitvoerig laten ook over spreken, maar voor de wijziging van de Omgevingsvisie is participatie voor ons cruciaal. Laten we het Ruimtelijk Voorstel en het aankomend arrangement gebruiken als startschot van een achttien maanden co-creatieproces. Laten we niet de belanghebbenden en de burgers en de provincie voorleggen wat we al hebben bedacht, maar samen die gewijzigde visie gaan schrijven. Creativiteit en denkracht uit de hele samenleving zo gaan benutten. We willen dan ook gedeputeerde om een toezegging vragen of er een procesontwerp kan komen voor het wijzigen van de Omgevingsvisie en deze in de werksessie met ons te gaan bespreken, zodat we daar ook input op kunnen leveren en daar samen ook over kunnen nadenken, en wellicht dat we hier ook experts voor kunnen uitnodigen, zoals professor Teisman. Wat ons betreft is dat participatieproces of dat co-creatieproces zoals minister VRO ook in zijn Kamerbrief beschreef, en burgerberaden zouden wat ons betreft daar ook een grote rol in kunnen spelen. We zouden het fijn vinden als elke gemeente een tekentafel gaat krijgen die we dan op het plein zetten, zodat we binnen al die gemeentes samen aan het tekenen en aan het schrijven gaan en tot slot ook alle lokale media actief in te zetten ...

De voorzitter: Mijnheer De Jong, u heeft een interruptie van mevrouw Ghijsels-Kerkhoff.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Op zich zijn wij voor burgerparticipatie. Maar tegelijkertijd in ruimtelijke ordeningsprocessen heeft het een behoorlijk vertragende werking. Nederland grossiert in die zin in meningen over wat waar moet. Dat hebben we gister en eergister over de windturbines hedendagen gezien. Bent u niet bang dat er een oneindige discussie en soep aan meningen ontstaat, waardoor er niks terecht komt?

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank, voorzitter. Nee, dan ben ik ... Mijn tijd loopt door, maar dit is een reactie. Heel goed heel goed. Dank je wel. Als reactie op de vraag. Daar ben ik absoluut niet bang voor. Ik heb heel erg veel vertrouwen in onze burgers binnen de samenleving. Ik denk ook dat wij daar hier zitten voor hen. Niet om plannen voor burgers te verzinnen, maar om samen met deze burgers die plannen te maken. Dat is een nieuwe manier van bestuur, dat is een nieuwe manier van politiek voeren die Volt erg voorstaat. Volgens mij leidt dat niet tot een soep aan meningen. Dat leidt tot een combinatie van meningen en inzichten die we kunnen gebruiken om die visie of die wijziging op die visie vorm te geven.

De voorzitter: Mijnheer De Jong, u heeft een interruptie van mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Van de buurvrouw. Ik zou mijnheer De Jong willen vragen of die zich ervan bewust is dat de huidige Omgevingsvisie tot stand is gekomen op basis van een heel uitgebreid participatieproces,

wat destijds vernieuwend was. Heeft u er dan geen enkel vertrouwen in dat onze organisatie in staat zou zijn om naar de nieuwe standaarden van deze tijd te zorgen voor weer een goed participatieproces om de nieuwe Omgevingsvisie te onderbouwen? Zonder dat we in die valkuil vallen die mevrouw Ghijssels heel duidelijk schetst, want daar voel ik ook helemaal niks voor.

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank voor de vraag. Ik heb daar heel veel vertrouwen in, dus ik breng ook het punt niet op dat ik daar geen vertrouwen in zou hebben. Ik ben ook blij met dat vorige proces dat zo interactief is geweest. Maar er wordt ons vandaag gevraagd om input ook op dit punt. Dit zou de Volt-input zijn om de nadruk op participatie te leggen. Wij willen ook daarbij benadrukken dat de vorige Omgevingsvisie wel is gestoeld op een tijdsbeeld dat er echt wel anders uitziet vandaag. Er zijn een aantal hele grote uitdagingen gematerialiseerd. Ik denk dat daardoor de noodzaak des te groter is om opnieuw en misschien nog wel actiever samen met de burger dit plan te gaan optekenen. Nog een laatste notitie daarbij, voor ons is het heel belangrijk, het is niet alleen om op zo'n manier een gedragen Omgevingsvisie te krijgen, maar ook om een bekende en een doorleefde visie te krijgen. Want wij hebben gemerkt dat de Omgevingsvisie niet heel erg bekend is onder de Utrechter. We denken dat het heel erg belangrijk is dat we met zijn allen gaan doorleven en dat het een visie is die we ook allemaal kennen. Dus laten we ons vooral ook inzetten op communicatie tijdens dat proces.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dit was de repliek. Mag ik nog even mijn ...

De voorzitter: U bent nog ... Excuses. Ik dacht dat u afgerond was. Gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Ik zal wel tot een afronding gaan komen nu. Inhoudelijk wilden we nog even zeggen dat we op al die inhoudelijke punten in de meeste themacommissies daar natuurlijk gewoon op terug gaan komen. Er komen ook nog momenten om dat in het licht van de wijziging ... Het proces voor de wijziging van de Omgevingsvisie te bespreken. Maar voor nu misschien nog een aantal punten op de horizon. Dat klimaatneutraal Utrecht, laten we dat gaan concreet maken in het wijzigingsproces. Dus wat ons betreft is dat de grootste noemer. Laten we gaan kijken in het wijzigingsproces hoe en waar we ook experimenteeruimte kunnen bieden. Tot slot stellen wij voor op basis van het Ruimtelijk Voorstel te gaan kijken of we met die wijziging van de Omgevingsvisie ook op een langere termijn kunnen nadenken, dus ook na 2050. Nu ben ik klaar. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer De Jong. Mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Dank u wel, voorzitter. Mijn fractie vindt het provinciaal Ruimtelijk Voorstel een mooi product. Ik sluit eigenlijk aan bij wat de heer Adriani net al zei. Een goed compact document dat een overzicht biedt. Ik heb op dit moment drie vragen en een oproep. De eerste vraag is, kan er een kijkje achter de schermen? Hebben andere provincies ongeveer iets vergelijkbaars gemaakt, of ziet dat er totaal anders uit? Daarachter ligt dan eigenlijk de vraag, kan het Rijk hiermee uit de voeten wat wij hebben aangeleverd? De tweede vraag, dat lijkt een beetje op wat daarnet al door iemand gesteld werd. Veel is nog verkokerd en sectoraal georganiseerd, zowel bij ons, maar zeker bij het Rijk. Hier lees je eigenlijk tussen alle regels door dat het integraal aangepakt moet worden, anders komen we er niet uit. Helpt zoiets als een Ruimtelijk Voorstel in deze aanpak om daar verder mee te komen, of lopen we de hele tijd tegen diezelfde tussenschotten aan? Hoe zit dat in de praktijk? Hebben we last van die tussenschotten of lossen die geleidelijk aan eens een keer op? Mijn derde vraag die is eigenlijk al gesteld, hoe gaat het demissionaire een kabinet hier nou mee om? Er worden nogal wat acties en ook geld van het Rijk gevraagd. Gaat er een ruimtelijk arrangement komen? Hoeveel vertrouwen heeft onze gedeputeerde

daarin? Dan sluit ik af met mijn oproep. Vanuit de D66-fractie wil ik zeggen dat we niet alleen willen afwachten. Wij zijn heel blij met dit mooie integrale product. Laten we vooral als provincie verder gaan met het doen van de dingen die we best wel zelf kunnen. We werken in de richting die in onze Omgevingsvisie is vastgelegd. Op basis van het uitgangspunt water en bodem sturend kun je natuurlijk heel erg goed zelf de goede kant uitwerken. Dat is het accent dat wij zouden willen zetten, en wat er eigenlijk al is. Alle afwegingen die je moet maken, die zet je daartegen af. Ziet de gedeputeerde dit ook zo? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Widt. Mijnheer Sch... Een interruptie van mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Over dat laatste punt, water en bodem sturend als belangrijkste uitgangspunt in het vervolg eigenlijk. Dat spreekt ons heel erg aan en dan sluit ook eigenlijk heel mooi aan uit een belangrijk punt uit het coalitieakkoord met een ... Natuurinclusief is het uitgangspunt voor alle ruimtelijke keuzes. Ziet u dat ook als een mooie combinatie?

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Interessante vraag, maar natuurinclusief is een wat mij betreft abstracter en algemener begrip. Water en bodem sturend is voor mij in ieder geval veel concreter. Dan snap ik meteen wat ik moet doen. Bij natuurinclusief nog niet.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Dank, voorzitter. Allereerst, een mooi product. Ik sluit me aan bij de complimenten die zijn gegeven. Inhoudelijk ook eens, grosso modo, met wat hij staat. Het is eigenlijk een doorgaande lijn met alle besluiten van de afgelopen jaren en het zet in op een groene groei, gezonde leefomgeving en vitale gemeenschappen. Prima om dat te versnellen, zoals de titel zegt. We zijn ook blij met de nadrukkelijk benoemde verbinding tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Dat sluit ook aan bij het werkbezoek wat we vanochtend hadden. Maar wij trekken dat in ons bod wel breder. We vragen namelijk om vier waardevolle landschappen rond de Gelderse Vallei te verbinden, de Veluwe, de Utrechtse Heuvelrug, het Rivierengebied en de Randmeren. De vraag is even van, overvragen we daarmee niet een klein beetje? Hebben we daar al indicaties voor? Hoe loopt dat gesprek richting het Rijk? En trekken we daarin ook op met onze buurtprovincies? Want het is natuurlijk wel belangrijk dat er dan vier provincies het belletje lellen op dit onderwerp. Woningbouw is net ook al even aangeraakt, en ook dat we niet echt keuzes durven te maken, dat de provincie misschien te klein is. Water en bodem sturend hadden we het net al over. Daarom wil ik toch even inzoomen, voorzitter, op polder Rijnenburg. Want we noemen terecht in dit document als randvoorwaarde de deels ondergrondse Merwedelijn en allerlei ov-investeringen. We zeggen ook iets over barrières rond waterinfra, energie en groen. Maar dan volgt wel een hele duidelijke zin in dit voorstel of in het document, namelijk, dit moet gebeuren voordat de woningen worden gebouwd en de werklocaties worden gerealiseerd. Laten we eerlijk zijn. Dat is volgens mij geen versnelling, dat gaat niet tot versnelling leiden. Mijn vraag is daarom, waarom staat hij niet scherper dat het bodem en water sturend moet zijn en dat dat dus ook consequenties heeft? Ik bedoel, wij zijn best wel voor het verdiepen van de Merwedelijn en ook voor het versnellen van de investeringen. Maar we moeten vernieuwen in ons denken over dat water en bodem sturend, namelijk in daar dan ook gewoon de consequenties van trekken. Want we kunnen wel steeds naar elkaar roepen, water en bodem sturend, maar als we dan ondertussen ook nog blijven zeggen dat we in polders die diep onder het water staan toch woningen willen bouwen, dan durven we eigenlijk die consequenties niet te trekken. Volgens mij moeten we dat wel gaan doen en moeten we ook gewoon dat lef met elkaar hebben. Dan tot slot, qua proces is al het nodige gezegd denk ik over dat we misschien wel kunnen belletje lellen in Den Haag, maar dat een beetje de vraag is, wie zit er

achter de voordeur? Zit er nog iemand achter de voordeur? Er zijn al verschillende ministeries waar mensen weggelopen zijn. Dit document noemde ook Q2 ...

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee, u heeft een interruptie van mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Dank, voorzitter. Ik probeer toch even tot me door te laten dringen wat de heer Schaddelee zegt. Moet ik het pleidooi uitleggen als dat u eigenlijk zegt, we moeten stoppen met denken over de ontwikkeling van woningbouw in Rijnenburg?

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ik vind het best ingewikkeld als wij hier met zijn allen heel erg omarmen dat water en bodem sturend moeten zijn, maar dat we een hele logische consequentie niet trekken, namelijk dat je dan eigenlijk ook niet goed kan bouwen in deze polder slash dat dat misschien wel een van de laatste plekken in de provincie is waar je zou kunnen gaan bouwen, omdat die vanuit water-oogpunt een van de minst logische is. Volgens mij is het waterschap daar ook heel helder in geweest in zijn advisering. Dus laat ik niet zeggen van, dat kan nooit. Maar het is denk ik de plek die je gaat volbouwen op het moment dat alle andere plekken in de provincie zijn volgebouwd.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Twee vervolgvragen dan. De ene is, bent u zich ervan bewust dat het waterschap wel zijn bedenkingen heeft, maar zegt, het kan wel, maar je moet dan zorgen dat je daar in de typen bouw ook rekening mee houdt, en dat is ook een uitleg van water en bodem sturend? Het tweede is, welke andere plekken binnen de provincie heeft u voor ogen die in de plaats kunnen komen van Rijnenburg om die 25.000 woningen te realiseren?

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Om bij dat laatste te beginnen, heeft u even? Volgens mij hebben we een inventarisatie gedaan. Gedeputeerde Van Muilekom loopt zich suf door de provincie langs al die woningbouwlocaties. We hebben er een heleboel. Voor een deel binnenstedelijk, voor een deel ook op uitleglocaties. Veenendaal-De Klomp is genoemd in het document. Amersfoort Bovenduist. Dat zijn volgens mij plekken waar je een uitleglocaties hebt, waar je nog behoorlijk wat massa kan maken, zonder dat je eigenlijk moet beginnen met woonboten en meerpalen omdat het wegzakt. Dus ... En het waterschap heeft bedenkingen. Ik denk dat dat jargon is voor, doe dit niet.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee, u heeft nog een interruptie van mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Voorzitter, tot slot, want de heer Schaddelee doet nu net alsof het aantal woningbouwlocaties eindeloos is. In een eerder debat hebben we ... Waren we het met elkaar eens dat er niet ergens een verstofte archiefkast staat met allemaal verborgen woningbouwlocaties die we niet allang in beeld hebben en allang hebben ingerekend. Dus eigenlijk is mijn concrete vraag, bent u het niet met mij eens dat we ons echt niet kunnen permitteren om Rijnenburg terzijde te schuiven?

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Volgens mij zijn we eerder op inhoudelijke gronden tot de conclusie gekomen dat we meer dan voldoende woningbouwlocaties hebben in onze provincie, als je ook de binnenstedelijke locaties meerekent. Dat was voordat er een politieke deal werd gemaakt over polder Rijnenburg. Voor die tijd zeiden we tegen elkaar van, volgens mij kunnen we prima de enorme woningbehoefte in onze provincie

faciliteren op andere plekken dan deze polder. Ik snap ook wel dat er soms politieke deals worden gemaakt. Maar volgens mij zitten we hier ook om in een commissie vanuit de inhoud te beredeneren of dingen integraal nog logisch zijn.

De voorzitter: U roept wat op, mijnheer Schaddelee. Mijnheer Gilissen.

De heer Gilissen: Voorzitter, dan toch maar over die inhoud. Want ik ben het met collega Adriani eens, die zegt dat de heer Schaddelee wellicht een karikatuur maakt, ook over wat het waterschap dan gevonden heeft. Rijnenburg ligt waar het ligt. Het klopt, het waterpeil is een uitdaging. Voor het noordelijke deel is dat ook allang onderkend dat je misschien aan waterberging zou kunnen denken. Tegelijkertijd liggen er scenario's dat de polder geschikt is voor tussen de 25.000 en 40.000 woningen. Als we dan maar even ook man en paard noemen. In welke binnenstedelijke ontwikkeling zit de heer Schaddelee, ziet de fractie van ChristenUnie dat soort volumes te realiseren? Wat betekent dat concreet, voorzitter, voor de leefbaarheid, als het aan de ChristenUnie ligt, als je dit gaat doen?

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Een beetje met het risico dat we nu de hele portefeuille Wonen bij de kop pakken. Maar het is denk wel een heel relevant onderwerp, dus laten we het gewoon maar doen. Volgens mij heb ik net al twee locaties genoemd waar je best wel behoorlijk massa kan maken, rond Veenendaal-De Klomp, waar een behoorlijk gebied is, voor een deel ook buurtprovincie, voor een deel grondgebied gemeente Ede. Maar als je even integraal kijkt naar hoe dat gebied eruitziet, daar kan je behoorlijk massa maken. Een ander gebied is Amersfoort Bovenduist, waar we ook al behoorlijk wat mobiliteitsinvesteringen hebben gedaan, dus waar je volgens mij ook behoorlijk wat woningen kan realiseren. Daarnaast zijn we ook volgens mij gewoon met een behoorlijk tempo bezig met het realiseren van woningbouw in de Merwedekanaalzone, in de A12-zone in Utrecht en op heel veel andere kleinere locaties die volgens mij bij elkaar heel goed optellen tot de provinciale woningbehoefte. Ik vind de Rijnenburg-kaart, is een beetje de kaart die soms gespeeld wordt als van, dat is een lekkere, makkelijke locatie. Volgens mij is dat het absoluut niet. Ook als je kijkt wat er in dit document staat aan investeringen die je moet maken om daar deze aantallen te realiseren, moet je je afvragen, is die euro in woningen in dat gebied wel een goed bestede euro en kan je niet relatief goedkoper, het is nooit goedkoop, maar voor een relatief lagere investering op heel veel andere gebieden veel meer woningen realiseren?

De voorzitter: Ik heb drie interrupties voor u. De eerste was nog een tweede termijn van de heer Gilissen, daarna de heer Travaille en daarna mevrouw Ghijssels-Kerkhoff. Mijnheer Gilissen.

De heer Gilissen: Voorzitter, de VVD-fractie denkt dat we de keuze niet hebben, dat het of Rijnenburg of de locaties die de heer Schaddelee wellicht terecht noemt. Dus ik zie het dan ook maar als een uitnodiging om ook vooral te krijgen, en misschien ook wel de gedeputeerde op pad te sturen, om te kijken of we die 40.000 woningen die de heer Schaddelee, die de ChristenUnie, niet in Rijnenburg zou willen bouwen, of we die inderdaad bij Veenendaal-De Klomp en Amersfoort kunnen gaan bouwen. Dus daar ga ik goed over nadenken, in de vorm van de motie. Gaan ze leuk vinden. Dat denk ik ook.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Gilissen. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u. De eerste reactie van HDSR waterschap over Rijnenburg was, vooral niet doen. Dat is later iets aangepast. Maar daar wil ik het eigenlijk niet over hebben. Ik zie een paar partijen die heel erg aandringen op water en bodem sturend. Dat is wel ... Daar ligt ook ons hart. Maar wat heel moeilijk is daarbij, is, wat betekent dat nou echt? Ik zou eigenlijk aan de gedeputeerde willen vragen, zouden wij een keer een gesprek kunnen voeren over, wat betekent water en bodem sturend voor een provincie als Utrecht? Wat betekent dat voor bijvoorbeeld peil in landelijk gebied, wat betekent dat voor ruimtelijke

functies, wat betekent dat voor bijvoorbeeld woningbouwlocaties? Ik zou daar heel graag iets meer grip op krijgen, samen met gedeputeerde en de Staten.

De voorzitter: Mijnheer Travaille, ik vind het een prachtig voorstel, maar het was niet echt een interruptie op de heer Schaddelee. Dat sta ik toe. We hebben een wat lossere structuur in deze commissie. Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik had wel een echte inter... Ik kom niet eens meer uit mijn woorden. Over Rijnenburg, ik ken de ontwikkelaar die daar al buitengewoon lang een grondpositie heeft en al jarenlang wacht tot hij eindelijk aan de gang mag gaan. Dus die maakt zich geen zorg om die euro die er is. Er zijn kennelijk andere problemen.

De voorzitter: Dit ook was niet echt een interruptie. Dat is helemaal niet erg. U hoeft dan ook niet te reageren. Het mag natuurlijk, mijnheer Schaddelee, als u daar nog behoefte aan heeft.

De heer Schaddelee: Volgens mij hadden we een hele concrete vraag van de Partij voor de Dieren. Ja, dat vindt de ChristenUnie ook. Volgens mij is het best een hele goede om dat concreet met elkaar te maken. Dus daarom bind ik deze kat nu ook even de bel aan, want ik denk dat we ... Dat het ons kan helpen. We zaten ... We begonnen de bespreking een beetje met mopper de mopper, we maken geen keuzes en we hebben ... Meer provincie is er nodig om alles te realiseren. Volgens mij helpt het dan als wij met elkaar ook scherper maken wat dit soort uitspraken betekent. Overigens is er net door de heer Travaille ook nog wel een andere interessante genoemd, namelijk, of Volt noemde het, ik weet het niet meer, maar laten we nou eens kijken naar, wat is onze definitie van groei? Hoe kan je die Donuteconomie op een goede manier vormgeven? Heb je dan nog wel deze aantallen nodig? Volgens mij is dat ... Ach, mijnheer Adriani. Sorry.

De heer Adriani: Een van deze drie.

De heer Schaddelee: Maar ergens op dit rijtje gebeurde dat. Maar het is ... Dus volgens mij is dit precies de plek waar we dat soort gesprekken ook wel met elkaar moeten voeren. Hoe passen al die ruimtelijke dingen bij elkaar? Dan moet je soms ook keuzes maken. Het verbaast mij helemaal niks dat de BBB kennis heeft aan de eigenaren van grondposities in die polder. Maar volgens mij zitten wij hier om het algemeen belang te dienen, en niet om te kijken naar, wat is voor ontwikkelaars ter plekke de beste optie? Maar ik was nog bij een laatste punt, alle interrupties genomen hebbende, en dat ging over hoe dat gaat met het ruimtelijk arrangement. Er staat in het stuk ook dat we tweede kwartaal tot een deal kunnen komen, tot een ruimtelijk arrangement. Ik was even benieuwd of de gedeputeerde iets kan zeggen over het BOL. Want dat is natuurlijk in het voorjaar altijd een beetje het gebruikelijke moment waarop Rijk en regio tot deals komen. Staat die nog in de agenda voor dit voorjaar? Met wie gaat dat gevoerd worden? Gaat het huidige kabinet nog iets doen, of zijn die gesprekken ook echt on hold gezet in afwachting van een nieuw kabinet? Dat waren mijn vragen. Dank.

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Schaddelee. Mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u wel. Dank u wel. Ben ik te verstaan? Want ik merk ...

De voorzitter: Luid en duidelijk.

Mevrouw Hoek: Voorzitter, ik haak toch even in een beetje ... Ik denk dat ik mijnheer Schaddelee ook eigenlijk wel gelijk moet geven over locaties. Er is ontzettend veel in onze provincie, in het hele land, maar in onze ... We hebben het over onze provincie, waar grond, vervuilde grond is afgedekt. Daar mag tot nu toe niet gebouwd worden. Dat zijn voormalige vuilnisbelten van voormalige ... Van gemeenten Hilversum en van Utrecht en noem maar op allemaal. Ik zou eigenlijk zeggen, of 50PLUS zou eigenlijk zeggen, ga dat

eens inventariseren en kijk of het mogelijk is om dat gewoon een stuk af te graven, misschien nog iets verder en dan weer af te dekken. Dan heb je zomaar een heleboel bouwlocaties. Daarnaast weet ik dat ... Ga eens ... Laten we eens een inventarisatie doen bij de woningbouwcorporaties. Ik weet dat zij heel veel woningen hebben uit de jaren '60 die eigenlijk allemaal kleine huisjes met een tuin ervoor die niet onderhouden wordt, aan de achterkant hebben ze er niks aan, dat ze die willen afbreken en daar eigenlijk verdubbeling willen terug bouwen. De tuintjes iets korter. Dan kan je zomaar de capaciteit in dorpen, en overall zijn die woninkjes te vinden, dan kan je zomaar de capaciteit verdubbelen. In iedere dorp op zich. Laten we ... De wensen van de woningbouwcorporaties, zet gewoon een vraag uit. Hoeveel woningbouwcorporaties hebben we in onze hele provincie? Heel wat. Wat willen zij? Ik hoor regelmatig, in ieder geval al bij ons Portaal en de andere die bij ons in de Stichtse Vecht al zijn, wij hebben het geld maar we kunnen niet bouwen want ... En het duurt allemaal zo vreselijk lang. Drie jaar geleden hebben wij met heel veel toestanden dat buiten de stedelijke begrenzing, toen heette dat nog rode contour voor de nieuwe Statenleden, kunnen afdwingen, we mogen 50 woningen bouwen daar. Nieuwer Ter Aa had al 20 jaar plannen op de kar ... Op de tafel liggen. Of in de kast. Op de plank liggen. Daarna heeft het 3 jaar geduurd voordat die 50 woninkjes gebouwd konden worden. Het vertragende traject. Dan moet het eerst naar de gemeente, dan moet het ... Daar zit de bottleneck, dan moet het naar de provincie want die moet het dan uiteindelijk goedkeuren. Dat heeft 2 jaar geduurd, 50 woninkjes, terwijl het gewoon mocht. Het weilandje, daar lopen natuurlijk jaren al schapen, had allang klaar kunnen zijn. Dus dat is maar een klein dingetje. Het gaat om 50 woningen. Maar zo ... Eigenlijk is de provincie de vertragende factor waarom er nog steeds niet gebouwd wordt in een tempo wat we eigenlijk zo ontzettend nodig hebben. Dan, voorzitter, wil ik nog even krijgen ... Wat ook ... Van de week stond het in de krant. Er zijn heel veel kernen, dorpen en noem maar op waar men de, stedelijke begrenzing heet het tegenwoordig, waar ... Die een grillige lijn heeft met rotzooi of een beetje achenebbisj en dit en dat. Trek die lijnen strak. Die plaatsen, ontging het, en ga daar woningen bouwen. Dan in de schillen. Dat kan maar zo. Maar dan loopt het allemaal weer stuk op de provincie, want die moet toestemming geven. Dus dat wil ik toch even gezegd hebben. Even kijken. Wij hebben er natuurlijk wel mee te maken met eigenaren, erfgoed, Hollandse Waterlinie, waar het dan weer niet kan en waar het niet mag. Laten we dat even gewoon goed in kaart brengen. Dan weten we gewoon, hier is de kaart van de provincie Utrecht. Dat mag niet. Daar is ruimte, daar is ruimte, daar is ruimte, daar is ruimte. Een ander punt is, zag ik ook hierin staan, trouwens mijn complimenten voor het boek, voor dit document, want ... De lettertjes zijn wat klein. Maar goed, als je er dichterbij gaat zitten, dan kan het wel. Kan je het allemaal wel lezen. Het is heel overzichtelijk. Dit is echt ook om uit te printen en om te bewaren en af en toe als naslagwerk te nemen. Industrierterreinen, bedrijventerreinen. Daar is ook ... Dat kan je nog veel meer combineren als je de categorieën splits van twee tot drie en vier. Dat kan. Vier zit wel meer lawaai bij of stank of wat dan ook. Maar dan kan je ook wonen en werken veel beter bij elkaar combineren. We zijn laatst in Woerden geweest op een werkbezoek bij oude kaasfabrieken en dergelijke. Daar komt dan ... Maar ... Of te komen wonen, maar combineer het. Combineer het. Dus ... Dan die bedrijventerreinen, dat zijn er een heleboel die eigenlijk zwaar verloederd zijn en eigenlijk gewoon ... Opnieuw inrichten. We hebben het er wel vaker over gehad dan in de Staten. Even kijken. Eigenlijk is dat toch wel het belangrijkste waar we toch op dit moment gewoon veel mee te maken hebben. Dat geen auto voor de deur, dat kunnen we dan wel zeggen, maar de auto's moeten toch ergens naartoe. Dus ik vind eigenlijk ... Dan zou er misschien hier en daar gewoon meer toch ondergronds gebouwd moeten worden. Weet ik ... Dat kost geld. Maar goed, er zijn ook, ik weet in Amersfoort, daar is een heel groot plein, dat was ooit een jaren '60-plein. Ik bedoel qua woningen. Dat is afgebroken. Is jarenlang een parkeerterrein geweest, maar uiteindelijk is dat weer helemaal ingericht met woningen en winkels aan de onderkant. Dat kan ook nog, winkels aan de onderkant en woningen erboven. En eronder over het ... Door het hele gebied heen een parkeergarage. De eigenaren van de woning, want er waren dus niet sociaal, ook wel een gedeelte, maar ook gewoon in de middensector om te kopen, men kon twee strepen, zeg ik altijd maar, waar een woning ... Een auto tussen past, kopen voor 40.000, toen was het gulden, oké. Dus die hele parkeergarage is gewoon verkocht. Maar daardoor was er helemaal geen parkeerprobleem, want je kan ze ook ... Je kan zeggen, het moet openbaar. Maar je kan ook gewoon

zeggen, verkoop die strepen. Iedereen wil dat. Je moet niet zeggen dat één iemand met meer geld daar vier strepen kan kopen of zes strepen. Nee, gewoon per woning. Dus ik draag maar even aan wat ... Er is heel veel mogelijk en we laten het gewoon liggen. We doen het gewoon niet. Dat vind ik toch ... Ik kan heel erg hier puntje voor puntje opnoemen, maar ik probeer gewoon praktisch te denken, wat kunnen wij doen? Dit dus. Inventariseren bij de woningbouwcorporaties, wat willen ze? Gewoon inventariseren? Wij willen dit, we willen dat, we hebben wel het geld, maar ... Doe de contouren van die dorpen en kleine steden strak trekken. Kan allemaal gebouwd worden. Dat is het voor dit, voorzitter, voor dit moment.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag dat de heer Van Muilekom ook in de ... Digitaal aanwezig is, dus ik hoorde aardig van vragen die misschien voor hem bestemd zijn. Maar dan weet u dat hij ook aanwezig is. Nu nog niet, mijnheer Van Muilekom. U bent dadelijk aan de beurt. BBB, wie kan ik het woord geven? Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Voorzitter, dank u wel. Allereerst wil ik even mijn dank uitspreken aan griffier en ambtenaren voor de snelle beantwoording van onze aanvullende technische vragen. Deze stonden namelijk wel tijdig klaar, maar waren door interne miscommunicatie heel laat ingestuurd. Super fijn dat dat allemaal zo snel geregeld kon worden. Over het Ruimtelijk Voorstel willen wij het volgende zeggen. Het staat vol mooie ambities, maar concrete keuzes en feitelijke instrumentaria, daarvoor mist deels. Ik noem als voorbeeld de woningbouwproductie. Er is al veel over gezegd. Het probleem zit niet in de geformuleerde ambitie, die is duidelijk, het zit hem ook niet in de ruimtelijke doormeting. Het zit hem niet in de locaties, potentiële locaties, zoals de heer Schaddelee zo makkelijk net opsomde. Waarbij het wel van mijn hart moet dat ik het echt spijtig vind dat hij zo negatief is over de bouw- en ontwikkelingssector, want die heb je keihard nodig in deze tijd. Maar dat terzijde. Het probleem zit hem wat ons betreft in andere zaken, waaronder de stapeling van voorwaarden en een te zwaar opgetuigd en te complex ruimtelijk ordeningsproces.

De voorzitter: Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff, u heeft een interruptie van mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Het is niet per se een vraag. Maar ik heb wel de behoefte om even iets recht te zetten, want er wordt mij nu in de schoenen geschoven dat ik heel negatief zou zijn over de bouw- en ontwikkelingssector. Daar ben ik me niet van bewust geweest. Dat zou ik, mocht dat wel het geval zijn, ver van me willen werpen, want anders krijg ik ruzie met een aantal familieleden die actief zijn in die sector en dat zou ik niet willen.

De voorzitter: Dank u wel voor het rechtzetten. Mevrouw Ghijssels. Wilt u uw microfoon aanzetten?

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Dat is goed om te horen. Fijn. Even kijken, waar was ik? Het probleem zit hem dus wat ... Volgens ons in andere zaken, waaronder de stapeling van voorwaarden en de te zwaar en te complex opgetuigd ruimtelijk ordeningsproces. Er is fysieke ruimte, er is wil bij woningcorporaties, bij ontwikkelaars, bij bouwers. Ze hebben grondposities. Ja, er is op dit moment het probleem van financiële haalbaarheid, maar er is ook concreet en gedurfde besluitvorming voor nodig, die ook de Omgevingsverordening zal raken. Vandaar dat ik graag aanschuif met het voorstel van de heer Gillissen om daar nog eens kritisch naar te kijken, en dan met name hoe je instrumentaria op een andere manier zou kunnen vast gaan leggen. Onze aanvullende vragen richten zich op het thema dat ik ook heb aangekaart tijdens de laatste Provinciale Statenvergadering.

De voorzitter: Mevrouw Ghijssels, u heeft een interruptie van mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Voorzitter, over de interpretatie van mevrouw Ghijssels over het voorstel van de heer Gilissen, ik dacht dat dat ging over de manier waarop wij als Staten betrokken zijn bij producten zoals de

Omgevingsverordening. Nu denk ik dat mevrouw Ghijsels denkt dat we inhoudelijk gaan ... Dat instrumentarium in zo'n commissietje gaan herijken. Maar dat kan toch niet de bedoeling zijn?

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Nee ...

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Adriani. inderdaad, het ging over het proces evalueren, om te kijken of we tot misschien een ander ...

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Maar ik wil ...

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels, ik ben nog aan het praten.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Pardon.

De voorzitter: Op een ander proces zouden kunnen komen. Dat was volgens mij de opzet van de heer Gilissen. U heeft het woord.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik denk dat dat heel perfect wel aan kan sluiten. Ik zal niet te technisch en te veel op de inhoud ingaan, maar het raakt wel het proces daarnaartoe ook. Maar dat bewaren we voor later, denk ik. Over de vragen die wij aanvullend hebben gesteld, ook op de Provinciale Staten, die richten zich met name op de ruimtelijke doormeting.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels, u heeft weer een interruptie. Deze keer van de heer Gilissen.

De heer Gilissen: Voorzitter, misschien ook een aanvulling. Ik heb in mijn bijdrage ook wel degelijk de oproep gedaan om ons eigen instrumentarium inhoudelijk tegen het licht te houden van in hoeverre het drempels opwerpt of nieuwe woningbouw versneld en mogelijk maakt. Ik zal in ieder geval ... Ik begreep de verwijzing van mevrouw Ghijsels ook als een verwijzing naar die oproep, om dat ook echt kritisch te blijven doen de komende periode. Dat staat los van dat groepje.

De voorzitter: Dank u wel voor de verduidelijking. Mevrouw Ghijsels. Uw microfoon.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik was bij de ruimtelijke doormeting gebleven. Wij als BBB maken ons zorgen over de stapeling van de ambities en constateren tegelijkertijd dat er een open eind is. Dat er dus voor een stuk, op sommige vlakken wel, maar op sommige stukken niet, geen concrete keuzes worden gemaakt. Voor BBB is niet alleen maar wel vooral de landbouwgrond en de daaraan gerelateerde voedselproductie een belangrijk thema. Ik hoop dat iedereen dat begrijpt.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels, u heeft een interruptie van mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Dank, voorzitter. Mevrouw Ghijsels, en dat doet ze wel vaker, heeft het over een stapeling van ambities. Ik vraag me toch af, gaat dat dan om dat ontwikkelaars woningen maken die ook voor gewone mensen betaalbaar zijn, of gaat dat om de eis dat ontwikkelaars woningen maken die ook niet een negatief effect hebben op de klimaatproblematiek en de energietransitie waar we voor staan? Of wat voor type ambities is het waar mevrouw Ghijsels zich namens de ontwikkelaars tegen verzet?

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik was alweer bij het volgende onderwerp. Dus we hadden de woningbouw, daar zijn ambities die worden gestapeld. Maar hier in de ruimtelijke doormeting zien wij ... Wordt er heel feitelijk gezegd, zoveel hectares, zoveel vierkante meters daar en daarvoor nodig. Ik heb het over alle dingen die we met elkaar willen, natuurinclusieve landbouw, energieproductie en al dat soort zaken. Als je dat weer terug gaat leggen op de ruimtelijke orde... Op de ruimtelijke doormeting, dan zit daar een open end. Dus de twee dingen ... Bedoel ik ... Heb ik hetzelfde woord gebruikt, maar ik bedoel wat anders.

De voorzitter: Was dat het einde van uw betoog of einde van de reactie op de interruptie.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik ben net begonnen.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik ga proberen even weer de draad op te pakken. Waar ... Even kijken, waar ben ik gebleven? Het feit waar de BBB problemen mee heeft, is dus dat die doorrekening niet compleet is. Dat er wel bijvoorbeeld een taakstellende energieproductie is afgegeven aan de doormeting, maar niet voedselproductie. Daar hebben wij vragen over gesteld. Dan wordt er beantwoord dat voor wat betreft voedselproductie dat, mede door de import en export, dat de voedselbijdrage vanuit de provincie Utrecht feitelijk niet relevant is. Zo heb ik het antwoord geïnterpreteerd. Misschien is dat ook wel juist. Alleen je zou diezelfde argumentatie kunnen neerleggen op het klimaat en het effect op het klimaat vanuit de provincie Utrecht. Daar doen we het niet, en we doen het wel voor voedselproductie. Daarnaast, even kijken, hebben wij de vraag waarom eigenlijk in de provincie, ook in Nederland, maar daar kunt u niet op antwoorden, en zelfs in Europa dit thema zo gebagatelliseerd wordt en eigenlijk niet concreet net zoals energie wordt opgepakt, we willen deze aantallen gaan produceren, terwijl voedsel toch een heel elementaire zaak is, lijkt mij. In dat kader willen we ook graag even de Europese Commissie citeren die al twee jaar geleden alarm heeft geslagen over de wereldvoedselzekerheid. Nogmaals, het zijn twee thema's die leven bij iedereen, maar er ... Krijgt wel heel weinig plek in dit verhaal. Tot slot, en mede naar aanleiding van de antwoorden op onze technische vragen waaruit niet duidelijk blijkt wat de effecten zijn van de extensivering en er slechts een kwalitatieve omschrijving kan worden gegeven van, of eigenlijk tussen de definities van natuur en landbouw, stellen wij vast dat het ruimtelijke voorstel voor wat de BBB betreft onvolledig is. Feitelijk wordt er gesteld, we gaan het land veranderen, maar de kwantitatieve effecten daarvan zijn niet volledig inzichtelijk. Als de provincie dan keuzes maakt, maak ze dan volledig en transparant. Dan weten we tenminste waar we over moeten gaan debatteren. Onze vraag is derhalve, is de provincie bereid om ook de ambities voor de deels natuurinclusieve landbouwsector door te rekenen en nader te concretiseren? Dat was hem.

De voorzitter: Hartelijk dank, mevrouw Ghijsels-Kerkhoff. Mijnheer Van den Dikkenberg, SGP.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Fijn dat er een ruimtelijke puzzel ligt, hoewel, of dat die echt gelegd is, vraag ik me dus af. Het biedt in ieder geval inzicht in het hoe en wat en waar. Een belangrijke pijler voor de SGP is de ruimte voor de landbouw in onze provincie. We hebben daar volgens kader altijd de economisch rendabele, duurzame landbouw voor ogen gehad. Dat zou ik ook voor ogen willen houden. Als ieder woord weegt, is dat juist wat er ontbreekt in dit stuk. De paragraaf heet Perspectief voor de landbouw, maar biedt dit niet. De vraag is dan van, gaat de Rijksoverheid dat bieden, gaan wij dat bieden? Waarom dan niet in de ruimtelijke puzzel? Juist omdat het landschap overheerst in de prioritering. Dan citeer ik de vele landbouwers die ik heb gesproken. Het gaat om de grond. Dan is het pijnlijk dat juist de grond voor landbouw geen reservering kent. Dan sluit ik me wel aan bij de bureaus van de BBB. Want op vragen van de BBB blijkt dat er geen besef is van cijfers om de landbouwgronden die nodig zijn voor provincie Utrecht te berekenen. Drie minuten googelen levert in ieder geval een indicatie op wat er voor de provincie Utrecht nodig is om ons eigen voedsel te kweken. Bijvoorbeeld 0,12 hectare bij een vegadieet voor iedere Nederlander geeft ongeveer een ruimtebeslag van 71.000 hectare landbouwgrond of van 156.000 hectare landbouwgrond. We hebben 71.000 hectare nu ter beschikking. Dat zegt iets over onze ... De omvang van wat we dus extra naar binnenhalen. Dat kan. Maar dat betekent ook dat we soms dingen uitwisselen. We halen wijn uit Frankrijk en we geven melk aan Frankrijk vanuit veenweidegebied. Water en bodem sturend heeft ervoor gezorgd dat we daar van natte gronden toch melk weten te maken. Dat is mooi principe, dat water en bodem sturend. Laten we die in gedachten houden. Dus ik zou graag in de ruimtelijke opgave, en ook voor de nieuwe Omgevingsvisie, dit echt wel duidelijk ook als grondclaim

naar voren zien komen. Temeer ook omdat bij de bespreking in januari van dit stuk gezegd werd van, dat komt vanuit het UPLG, ruimteclaim voor de landbouw, het UPLG ligt er, maar de ruimteclaim voor de landbouw zien we nog niet. Dus ik ben heel benieuwd wanneer dat we dat dan concreet tegemoet kunnen zien. Voorzitter, dan Utrechtse Heuvelrug en de flanken. Er komen heel veel opgaven bij elkaar. Het gaat dan om opgaven als verdroging tegengaan, water vasthouden, drinkwaterbronnen veilig stellen, natuur versterken, biodiversiteit laten toenemen, recreatie. Maar dan hoort er ook volgens mij het herstructureren van landbouw bij. Want als we dat daar niet doen en we plotten daar inderdaad alleen maar natuur op, dan vallen heel veel sterkhouders van de kleine landschapselementen daar, namelijk de landgoederen, om. Dus dan moeten we echt wel maatwerk maken van, hoe houden we die landgoederen met de pachters, dat systeem, in stand, zodat ze ook kunnen blijven bestaan en kunnen blijven investeren daar in de natuurgebieden die daar aanwezig zijn. Ook daarvoor is dan maatwerk en perspectief nodig. Nu lijkt het in de grosso modo breed meegenomen van, dit wordt natuur en versterking van de landschappen die natuur versterken. Voorzitter, wat dat betreft zou ik ook nog meer willen insteken op de integratie van landbouw en natuur, door ook doelen op landbouwgronden te plaatsen met agrariërs samen. Zoals we ook bij het werkbezoek in het Binnenveld hebben kunnen zien. Agrariërs hadden graag ook nog meer grond gekocht of in ieder geval in pacht genomen. Maar dat is precies het probleem. De pacht moet dan weer vrij in de markt gezet worden, waardoor grote agrarische bedrijven uit Brabant, die komen dan de grasveldjes in Binnenveld maaien en nemen dat gras mee, terwijl de burens dat gras ook graag hadden willen hebben. Dat zijn volgens mij ongewenste perikelen, maar ga je wel krijgen op het moment dat we veel overheidsgronden of in ieder geval staatsgronden hebben en dat we daar de marktpachtsystemen op gaan krijgen. Dus doe dat vooral niet en zorg ervoor dat die boeren zelf grond in bezit kunnen houden en dat ze daar natuurdoelen op kunnen realiseren. Want bescherming voor landbouwgrond is ook water en bodem sturend. Structurerende keuze nummer 18 staat dat we landbouwgrond gaan beschermen. Laten we dat dan ook echt doen, ook planologisch. Geen natuurgebieden meer inrichten maar ontgraven is ook water en bodem sturend. Maak dan ook deze keuze, want dat staat daar namelijk ook in. Voorzitter, dan 25.000 woningen in Foodvalley. Ik kan me dan best voorstellen van, moeten we niet grenzen stellen aan de groei? Want 25.000 woningen in Foodvalley, en we hebben allemaal de precaire omstandigheden van de natuur daar gezien en er staan ook nog verbindingzones voor de natuur in geplaatst, ik zou zeggen, probeer vanuit Foodvalley maar eens, zonder een woning tegen te komen, op de Veluwe te komen. Dat is zo'n beetje afgegrensd door een wand tussen de Rijn en Ede. Dat is volledig bebouwd. Dan kun je als edelhert niet met je gewei zonder te stoten tegen een woning doorheen lopen. Maar we gaan het wel met elkaar verbinden. Dat is knap. Maar ik zou zeggen van, laten we dat dan ook op andere gebieden kijken. Maar die 25.000 woningen, dat liet wel een inzicht in het puzzelstukje wat daar gelegd moet worden, maar ook de gronddruk die dat oplevert. Hoe voorkomen we dat het Binnenveld straks niet ten onder gaat aan zijn eigen succes, namelijk 25.000 recreërende mensen? Dan gaan we uit van één inwoner per woning die daar ook in Binnenveld lopen en een enorme druk op de natuur ook met zich meenemen, die nu al aanzienlijk is. Hoe groot je dat ook maakt, 25.000 extra mensen heb je niet maar zo een plaats gegeven in dat gebiedje, zonder dat de natuur eronder lijdt, dat zien we immers ook op de Utrechtse Heuvelrug gebeuren. We willen niet voor niks naar ontpalen. Voorzitter, dan het zoet water vasthouden voor droge periodes, volgens mij ook een hele belangrijke. Maar de oplossingen die vaak gesignaleerd worden, het aanleggen van waterberging, en klimaatadaptatie, et cetera, het opzetten van peilen, dat zorgt nog wel voor een ingewikkelde puzzel, ook in het veenweidegebied. Want als je kijkt bijvoorbeeld naar de buffercapaciteit, de ingenieurs van Rijkswaterstaat kwamen er ook niet helemaal uit toen ze de brief Water en bodem sturend lazen, toen waarschuwden ze van, wat gaat er gebeuren als het nou heel hard gaat regenen en we hebben overal die peilen geminimaliseerd? Waar laten we dat water dan? En meer oppervlakte maken ... Oppervlaktewater maken om dat water tijdelijk te bufferen. Dat heeft weer een relatief hoge verdamping, waardoor je snel je water kwijt bent op het moment dat er warme en droge periodes zijn. Dat maakt het een hele ingewikkelde puzzel die we met elkaar moeten leggen. Dat leidt er ook toe dat je met deze keuzes die gemaakt worden, er staan nog heel veel dingen open ... Maar je ziet wel een soort van verschuiving van het westen van de provincie en de woningbouwlocaties richting het oosten

van de provincie, richting wat hogere gebieden. Dan zie je water en bodem ook wel aardig sturend worden. Ik zie nu ook mijn tijd, dat die ook aardig sturend begint te worden in mijn bijdrage. Dus, voorzitter, ik zou mee willen geven in ieder geval aan het college van, zorg ervoor dat in de volgende keuze, in de volgende Omgevingsvisie ook daadwerkelijk meer keuzes gemaakt worden, dat we daar best wel wat strakker gaan sturen. Dat er ook vaker het gesprek plaatsvindt, dat het college terug moet naar de Staten om daar kaders op te halen voor de acties die ze willen uitvoeren, omdat je nu ziet dat de kaders zo ruim zijn dat ze veel kunnen verrichten zonder bij de Staten te komen. Ik denk dat het gezond is voor de wisselwerking tussen Staten en college dat dat zou gebeuren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Dikkenberg. Er wordt een hand uitgestoken door de heer Travaille misschien voor uw spreektijd.

De heer Travaille: Ik dacht, ik kan de SGP een klein beetje helpen in een antwoord op een vraag. Maar ik proef bij u volgens mij ook wel enig enthousiasme om dat water en bodem sturen vanuit provinciaal perspectief eens een keer samen uit te werken.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Heerlijk, voorzitter. Zeker, zeker. Want ik denk namelijk dat als we kijken naar hoe dat we vroeger leefden, dan lieten we water en bodem echt sturend zijn. Hebben we een beetje losgelaten omdat we technisch alles konden oplossen. Ik denk dat we echt met water en bodem sturend weer wat meer centraal zetten, de natuurlijke systemen, dat we nog veel meer uit onze natuurlijke omgeving kunnen halen. Dus ik zie er zeker naar uit. Er liggen al mooie ingrediënten bijvoorbeeld voor de HDSR-rapportage die ze samen met de waterpartners hebben gemaakt van, wat kan daar? Als we dat provinciebreed gaan rollen, dan ben ik daar helemaal voor.

De voorzitter: Mijnheer De Jong heeft een interruptie op uw bijdrage, mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Een klein stukje terug, want ik moest er even over aandenken. Maar de heer Van den Dikkenberg, voorzitter, zei dat we de landbouwgronden moeten beschermen. Ik wil dat heel graag even heel goed begrijpen. Is dat ... Beschermen tegen wat? Is dat tegen die Brabantse boer die hier gras komt maaien, of het beschermen tegen andere ruimtelijke functies, zoals een noodzakelijke transitie natuurgebieden, woningbouw et cetera? Waar moeten we landbouwgronden precies tegen beschermen, voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, tegen heel veel ruimtevragers. Want voor je het weet, is de worst op, hebben we allemaal kleine plakjes en hebben we geen landbouwgrond meer over van omvang, waardoor functies ook effectief kunnen uitgevoerd worden. Dat zie je bijvoorbeeld in de benaming, dat er staat voor woningbouw voor allerlei opgaven, dan staat er Overig landelijk gebied. Maar overig landelijk gebied heeft ook een functie, namelijk dat we daar eten voor maken. Daar hebben we planologisch denk ik best wel een opgave om daar ook te benoemen dat we dat daar doen. Net zoals dat we wonen aanwijzen en net zoals dat we werken aanwijzen, hebben we ook landbouw aan te wijzen, denk ik, als landbouwgrond.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Dikkenberg. Ik heb twee interrupties voor u. Eentje van mevrouw Hoek en een ... U heeft nog een soort tweede verdiepende vraag. Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Dat is een helder antwoord op zich, maar ik denk dat we het natuurlijk met zijn allen eens zijn dat er zeker voor landbouw ook altijd plek zal blijven. Maar in het vervolg,

voorzitter, op het antwoord wat de heer Van den Dikkenberg zojuist gaf, ben ik benieuwd of de heer het mij mee eens is dat op deze manier we er natuurlijk niet gaan komen. Want we hebben net met zijn allen geconcludeerd dat we eigenlijk te veel opgaves hebben voor de ruimte die we hebben. U zegt, we moeten actief land gaan beschermen. Voor mij klinkt dat een beetje als hakken in het zand zetten. Is de heer Van den Dikkenberg het met mij eens dat we eigenlijk niet zo moeten redeneren, en moeten kijken van, hoe kunnen we die ruimte het best verdelen met de opgaves die we hebben? Dat zijn geen salamiplakjes, want in salami kan je niet wonen. Maar dan gaat het om huizen, dan gaat het om noodzakelijke natuur et cetera, en gaat het ook om natuurinclusieve landbouw. Volgens mij is dat de manier hoe we naar deze problematiek moeten kijken. Ik ben benieuwd of de heer Van Den Dikkenberg dat met mij eens is.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer De Jong. Mijnheer Van Den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, als ... In mijn opbouw van mijn betoog zat van, we hebben een bepaalde ruimte vraag als landbouwgrond, omdat we lokaal willen produceren, voor de Utrechter hebben we al niet genoeg landbouwgrond. Dan nam ik nog het vegadieet, wat nog 0,05 hectare minder vraagt dan het vleesdieet. Als we geen grond beschermen en dat betitelen als overig landelijk gebied, is het relatief eenvoudig winkelen in de omschrijving Overig landelijk gebied. Waar het mij om gaat, is dat we ook daadwerkelijk de functie voedselproductie op gebieden weten te leggen, zodat we die functie ook veilig gesteld hebben voor die gebieden en we dat aanwijzen, omdat we hier water hebben, omdat we hier een relatief gunstig klimaat hebben en dat we hier dus ook een verantwoordelijkheid hebben in een veranderend klimaat, in Europa bijvoorbeeld, met toenemende droogte, et cetera voor de productie van voedsel. Daarom zeg ik van, dan hebben we in ieder geval een minimum nodig wat we beschermen als voedselproductie. Doen we dat niet, dan zullen er altijd ruimtevragers zijn die kunnen overbieden. Dat kunnen beleggers zijn met zonneparken, dat kunnen werklocaties zijn, kunnen woonlocaties zijn, et cetera. Maar dan heb je altijd dat de druk op de landbouwgrond zo hoog blijft, dat dus ook de boer in zijn verdienmodel tegen die grondprijzen op moet en die gedrukt wordt in een intensievere landbouw. Dus het hele totaalplaatje van geen grondpolitiek voeren, levert een hoge gronddruk op, levert daarmee extra financiering op, levert daarmee extra druk op op de landbouw om ook opbrengsten te hebben. Op het moment dat je gronden kunt beschermen voor die functie, kun je daar ook een veel normalere druk op hebben.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Dikkenberg. Er zijn drie interrupties. Die laat ik alle drie eerst aan het woord. Daarna mag u antwoord geven. Mevrouw Hoek, mijnheer Adriani en mevrouw Ghijssels-Kerkhoff. Eerst mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u, voorzitter. Ik dacht dat het klaar was, ik ben net nog iets vergeten te melden, dus het is geen interruptie, maar het is heel kort. Wij hadden in het begin, twaalf jaar geleden, de structuurvisie. Dat was gekoppeld aan heel veel bestemmingsplannen van gemeentes en dergelijke. Toen kwam de Omgevingsvisie en toen zijn heel veel bestemmingsplannen eigenlijk vervallen, in ieder geval, niet meer geldig. Ik weet dat er heel veel bestemmingsplannen zijn waar nog een bouwlocatie of een vorm van bouwen, projecten in die bestemmingsplannen zaten. Dus ik zou willen meegeven aan de gedeputeerde, gewoon één mail maken of één brief maken naar alle gemeentes, welke bestemmingsplannen liggen nog op de plank van voor de Omgevingswet en waar een bouwlocatie in zit? Om dat te inventariseren. Wie weet wat er dan allemaal nog tevoorschijn komt, gewoon wat al klaar ligt, wat gewoon niet meer is uitgevoerd, maar wat we wel heel goed zullen ... Kunnen omarmen. Dus dat wil ik nog even meegeven.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hoek. Mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Voorzitter, ik dacht, ik ga ook een bijdrage doen om te zorgen dat de SGP nog wat meer spreektijd krijgt. Zeker nu ze een pleidooi hebben gedaan dat we allemaal naar een vegadiet gaan, want dat lijkt me echt winst, dat de SGP dat bepleit. Maar mijn vraag ging eigenlijk over, ik denk dat ik de heer Van der Dikkenberg heb horen zeggen, wat zorgen heb horen uiten over de woningbouwambitie in de Foodvalley. Nou hebben we net daarvoor van de Schaddelee een pleidooi gehoord om de woningbouw ambitie van Rijnenburg naar Foodvalley te verplaatsen. Dus ik was benieuwd naar een reflectie van de heer Van den Dikkenberg daarop.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff, u had ook een interruptie.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Naar aanleiding van de discussie tussen de heer De Jong en Dikkenberg aanvullend. Eigenlijk is ons verzoek zo goed als hetzelfde als de SGP. Maar belangrijk is, laten we met elkaar als provincie gaan definiëren, we weten hoeveel energie ... Groene energieproductie wij willen produceren in Nederland. Laten we met elkaar nadenken, hoeveel voedsel willen we produceren? Want daarna pas kan jij die puzzel compleet maken. Of het natuurinclusief ... Hoeveel heb je daarvoor nodig? Dat is in onze beleving nu het ontbrekende puzzelstuk.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef de heer Van den Dikkenberg het woord.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Ik hoorde het ook. Toen dacht ik, ik ben altijd tegen Rijnenburg geweest, mijn eigen stad is het best. Maar zonder gekheid, bouwen bij Veenendaal-De Klomp, dat kan. Dat is een mooie denkrichting in het plan. Maar de omvang waarmee die bouwprojecten geplot worden, daar denk ik van, is dat de omvang die passend is als je ook kijkt dat we notabene dat hele Binnenveld op de schop hebben getrokken om juist bij Veenendaal-De Klomp langs een verbinding te maken met een natuurgebiedje, die er nog niet is, maar wat wel ooit het idee is om dat met elkaar te verbinden? Dan denk ik van, dan wordt het wel heel lastig om er nu nog te komen door een industrieterrein, een snelweg, een spoorlijn en et cetera om daar op dat plekje te komen, als er ook nog een paar duizend woningen tussen geplot worden. Maar dat is wel een logischere locatie, als je kijkt naar water bodem sturend, dan een polder Rijnenburg. Ik zeg ook vaak van, laat polder Rijnenburg dan de energiepolder zijn van de gemeente Utrecht. Want het is qua water en bodem sturend gewoon een grote uitdaging om daar goede woningen te bouwen.

De heer Adriani: Voorz...

De voorzitter: Wilt u uw ... Mijnheer ...

De heer Adriani: Naast vegadiet is de heer Van den Dikkenberg de partner van wethouder Van Hooijdonk geworden. Ik vind het ... Het is een mooie avond.

De voorzitter: Nog een reactie, of wilt u het hierbij laten, mijnheer Van den Dikkenberg?

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, ik kan het nu ook niet laten, want het vegadiet was ... Ik heb ook de vleesvariant meegenomen, dus ik laat de keuze aan ieder. Dat is dan weer liberaal, dus het rondje is weer rond. Wat betreft de polder Rijnenburg, dat is onze stellingname altijd geweest, om daar de energievraag van de stad Utrecht ... Want het is natuurlijk best makkelijk om als stad je energievraag om t ... Af te wentelen op andere regio's. We zeggen vaak van, dat is een van de weinige plekken waar ze grootschalig de eigen energie ook kunnen opwekken. Dan heeft dat gevolgen.

De voorzitter: Dat is een einde ... Maak ik even aan deze interruptieregen. Helemaal goed. Mevrouw Hoek, u heeft nog ... Is het een interruptie deze keer? Echt? U krijgt het woord.

Mevrouw Hoek: Ja. Ik ga er toch even tegenin wat mijnheer Dikkenberg nu allemaal zegt over die Rijnburgerpolder. De stad Utrecht heeft 35.000 woningzoekenden in de sociale sector. Ze zitten bij de U16 en kapen, terecht dat ze het doen, want Woningnet ... De Utrechtenaren die een woning zoeken, kijken ook op Woningnet. Die halen alle woningen in onze kleinere dorpen en gemeentes en dergelijke die vrijkomen weg. Dus 50PLUS zegt toch echt wel, Rijnburg, kijk toch waar ... Of er daar nog 10.000, desnoods 10.000 of 20.000 woningen gebouwd kunnen worden ...

De voorzitter: Mevrouw Hoek, uw tijd is op.

Mevrouw Hoek: Dit is het laatste. Ik wil gewoon zeggen, 35.000 woningzoekenden en om de hoek kan je er minstens 10.000 of 20.000 bouwen, woningen.

De voorzitter: Stop.

Mevrouw Hoek: Laat ze dat niet allemaal afschalen, afschralen, afschrapen, graven.

De voorzitter: Het is genoeg. Dank u wel.

Mevrouw Hoek: Kortom, uit de omliggende gemeenten.

De voorzitter: Helemaal goed. Dank u wel.

Mevrouw Hoek: Daar is ook woningnood.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg, wilt u daar nog op reageren?

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, helemaal eens om dan te onderzoeken hoeveel dat je er nog kan bouwen. Maar om nou uit te gaan van 40.000 ... Want misschien kun je er met 20.000, een zonneveld en een paar windmolens daar een prima deal maken met waterberging, et cetera. Kun je bijvoorbeeld in Overvecht geloof ik geen zonnepanelen neerleggen, maar wel woningen bij alle voorzieningen in de buurt. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Schipper, online.

De heer Schipper: Ik ben er nog, voorzitter. Dank u wel. Het grootste deel van mijn inbreng die heb ik eigenlijk al gegeven in de interruptiedebatjes met de heer Gilissen van, hoe krijg je die olifant in de kamer, dat er gewoon geen geld komt voor alle plannen die we hebben, alle ambities? Hoe krijg je het dan wel voor elkaar? Ook de energie, de netcongestie. Ook in de technische beantwoording ging het college al op deze motivatie in. Er staat eigenlijk, we blijven onze inzetten richting het Rijk om toch meer geld deze kant op te krijgen. Ik verwacht niet vanavond van die zijde nog wat anders te horen te krijgen, maar ik laat me graag verrassen. Voorzitter, ik heb als raadslid in Utrecht het twijfelachtige genoeg gehad om daar ook over een Omgevingsvisie te praten. Daar kwam de barcodemethode op. Dan ging je alle plannen, ambities en dingen die nodig zijn naast elkaar leggen. De conclusie is van, dat kan niet allemaal. Ik hoor vanavond in de discussie toch ook vooral dat geluid. Goede ambitie. Volt had het over een plan B. Daar waande ik nu weer in commissie OGV van september 2022, waarin wij ook al zeiden van, werk ook scenario's uit waarbij je trager groeit, scenario's waarbij keuzes vervallen. Gewoon omdat je de poen niet hebt of energieaansluiting niet kan realiseren, of de druk op de leefomgeving te groot wordt. Dus ik vind deze discussie vanavond prachtig. Ik denk ook dat het document wat het college heeft opgeleverd in onze kant, dat dat de opgave goed beschrijft, zonder dat dat meteen oplossend vermogen kent. Dus die keuzes zullen echt denk ik scherper gemaakt moeten worden, inclusief de conclusie dat je niet overal alles kan. Ik vond het bijzonder trouwens om SGP te horen pleiten voor meer overheidssturing. Dat vind ik de winst ook van

deze avond. Dat, voorzitter. Rijnenburg, for the record dan maar, wij zijn het eens met de heer Schaddelee op dit punt. Dat is ongeveer de laatste plek waar je grootschalige woningbouw zou moeten willen doen. Tot zover.

De voorzitter: Hartelijk bedankt, mijnheer Schipper. Ik wil de vergadering even schorsen voor een kleine sanitaire stop. Ik schors de vergadering. Beste Statenleden, kan iedereen zijn plek weer innemen? Ik wil graag de vergadering heropenen. Bij deze. We beginnen dan bij de beantwoording van al jullie vragen. Ik geef de heer Van Essen daarvoor het woord.

Gedeputeerde Van Essen: Dank, voorzitter. Dank allereerst voor de complimenten voor het hele noeste werk wat hier geleverd is. Ik denk inderdaad, en ik ben ook wel blij met de manier waarop u dat verwoordt, dat hier gewoon een puik stuk werk is geleverd en een heel degelijk goed doordacht en compleet Ruimtelijk Voorstel, een verzoek wat natuurlijk alle provincies hebben gekregen van het Rijk en wat we denk ik op een goede manier benut hebben om ook echt voort te bouwen op onze Omgevingsvisie en ook nieuwe vraagstukken te agenderen voor onszelf, maar ook richting Rijk en andere partners. Volgens mij hebben we daar een goede basis liggen, ook richting de actualisatie van de Omgevingsvisie. Ik denk, u heeft vanavond verschillende thema's aangestipt of zaken eigenlijk benoemd waarvan u zegt, dat zou daar een plek in moeten krijgen, dat moet eigenlijk in die volgende Omgevingsvisie toch aangevuld worden, geconcretiseerd worden, toegevoegd worden, nieuwe ontwikkelingen. Op al die vragen ... De voorzitter zei zojuist van, u zei als voorzitter van, graag op alle vragen antwoord geven. Op die vraag gaan we vanavond geen antwoord geven. Dat nemen we mee. Het lijkt me ook goed dat u dat ook inbrengt, maar dat nemen we ook mee richting de Omgevingsvisie, want dat zal daar moeten gaan landen. Ik ga verder toch even in de volgorde van fracties even een aantal dingen langs, waarvan ik denk, goed om vanavond daar direct al op in te gaan. Ik begi... Dan ga ik gewoon even het rondje ook weer langs zoals we begonnen zijn. Het CDA vroeg onder meer van, zijn er mogelijkheden om later invloed te hebben richting het Rijk. Het antwoord is ja en nee. Als het gaat om die Nota Ruimte, dat is natuurlijk, heeft het Rijk zijn eigen ritme. Als je geen input levert, dan ligt er een Nota Ruimte waar je dan geen invloed hebt ... Input voor hebt gegeven. Het is wel, en dat hebben we nadrukkelijk ook als provincies wel aangekaart, wel een cyclisch proces. Want ook zo'n Omgevingsvisie bijvoorbeeld, onze eigen ... Die stel je niet één keer vast. Dat ga je af en toe actualiseren. Het lijkt ons verstandig om bijvoorbeeld ook zo'n ruimtelijk arrangement, als je het één keer sluit, ben je daar niet voor twintig jaar mee klaar, dan wil je dat ook met enige regelmaat weer actualiseren. Dus dat is wel hoe we dat ook naar het Rijk toe gecommuniceerd hebben. Excuus. Ik heb wel een kriebelhoestje. Ik hoop dat dat snel ophoudt. Wij vragen dingen van het Rijk. Vragen we niet wat veel? Het begon met een startpakket van het Rijk aan ons. Dus we hadden die vraag ook andersom kunnen zeggen. Want daarin stonden alle nationale programma's en heel veel andere vragen. Dus het was een nogal pakket met opgaven die wij in de brievenbus kregen als uitgangspunt voor dit Ruimtelijk Voorstel. Dus dat het veel is, ja, maar dat gaat natuurlijk over de hele fysieke leefomgeving. Dus ik denk, juist ook omdat we die breedte hierin ook laten zien, dat we ook het Rijk ook echt wel integraal antwoord geven op de vragen die ze gesteld hebben. Dat is inderdaad veel. Een aantal van u vraagt ook van, als dat nou niet ... U vraagt ook wel de financiële zin en regelgeving. We hebben natuurlijk een hoop nodig. Maar we hebben ook een hoop opgaven. Er zijn een heel aantal dingen ... Als het Rijk met sommige dingen niet over de brug komt, dan zullen dingen niet snel, niet snel genoeg of trager dan het Rijk wenst gerealiseerd worden. Dat is ook denk ik wel de boodschap die wij ook met dit Ruimtelijk Voorstel geven. Ja, opgaven kunnen we een plek geven, maar we hebben er wel ook dingen voor nodig. Als er een aantal dingen niet geregeld zijn, dan zullen een aantal zaken ook minder of minder snel gerealiseerd kunnen worden. Even kijken. Dan op de VVD met name een aantal vragen over de uitvoering van woningbouw. Ik denk dat daar de heer Van Muilekom zo het best even op in kan gaan. GroenLinks pleitte voor meer aandacht voor natuur. Dat is volgens mij een thema wat inderdaad in het vervolg absoluut een plek zou kunnen krijgen. Dat zit natuurlijk al in ... Ook in de visie, maar u hamert er eigenlijk op om dat de volgende keer nog meer te benoemen. Ook die positie van het Rijk. Er komt niet meer geld bij, zegt mevrouw De Jong vrij stellig. Dat is

natuurlijk ook omdat er nu een demissionair kabinet is. Ik heb weleens iets gehoord, u heeft vast ook gelezen over 17 miljard bezuinigingen. Dat is niet meteen heel bemoedigend dat er enorme vetpotten met geld in het Rijk in het verschiet liggen. Tegelijkertijd zal ook het nieuwe kabinet nieuwe ambities hebben en ook ongetwijfeld nieuwe investeringen willen doen. Dus om te zeggen, er is niks, ik denk dat we daarmee misschien ook onszelf tekortdoen en daarom ook wel goed is om het maar aan te geven, wat hebben wij nodig voor de grote opgaven die ook het Rijk van ons vraagt? Partij voor de Dieren zegt, die nieuwe Omgevingsvisie, ga dit nou niet als basis hanteren. Het is niet de enige basis. Het is natuurlijk wel ... Ook in onze Omgevingsvisie zullen we wel ook ons ... Ook moeten kijken hoe wij de vragen die het Rijk ons stelt, ook de nationale opgaven, een plek kunnen geven. Daar moeten we niet blind voor zijn. Tegelijkertijd zijn er inderdaad ook sinds onze eigen vaststelling, eigen Omgevingsvisie, een aantal nieuwe ontwikkelingen. Ik denk dat de heer Travaille daar terecht op wijst. Veel dingen die nu veel prominenter zijn dan destijds. Al is de wereld ook weer niet totaal veranderd, maar er zijn zeker een aantal belangrijke veranderingen. Die zullen inderdaad ook een plek moeten krijgen in de nieuwe Omgevingsvisie. Dus dat lijkt me ook ... Er komt een Statenvoorstel ook voor die startnotitie uw kant op later dit jaar. Daar zullen we ook denk ik die zaken benoemen. Daar kunt u, dat wordt ook in de een Statenvoorstel, dus dan kunt ook uw vraag aan toevoegen. Echt keuzes maken. Er zijn meerdere fracties die dat benoemen. Een Omgevingsvisie, dat geldt ook voor het Ruimtelijk Voorstel, het heeft ... Het is een vrij hoog abstractieniveau. Het is dus ook niet zo dat hierin staat precies wat gaat waar exact plaatsvinden, maar wel, hoe zorgen we dat we in ons ruimtelijk beleid plek maken, zaken combineren, zodat die grote opgaven een plek krijgen? Dus om nou te zeggen, we maken geen keuzes, ook in onze huidige Omgevingsvisie, dat ben ik echt niet met u eens. Want volgens mij hebben we hele duidelijke ambities en hebben we ook een heel aantal leidende principes en ook een heel aantal mechanismen waar we wel degelijk keuzes maken. Bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw, op het gebied van natuur, op het gebied van energie. Er zijn er echt wel heel veel. Ook op de kaarten zijn natuurlijk echt wel ... Bevatten enorm veel keuzes. Maar dat bij een nieuwe Omgevingsvisie daar weer een slag verder in wil en misschien nog hier en daar wat concreter of misschien met de zonering van bepaalde zaken, waar ik ook wel vanavond wat suggesties voor heb gehoord, is denk ik zeker ook een gedachtenlijn die daarbij zou kunnen passen. Maar dus het is denk ik ook doorontwikkeling van de keuzes en misschien soms nog wat verder concretiseren en nieuwe opgaven een plek geven. Even kijken, dan afhankelijkheid van het Rijk. Partij voor de Dieren zegt ook, kunnen we daar niet ook heel veel in de regio doen, met partners? Absoluut, helemaal. Daar heeft mijnheer Travaille volledig gelijk in. Dat is inderdaad zeker het geval. Dat doen we natuurlijk ook wel. Dit is natuurlijk wel ook een antwoord op een vraag die het Rijk gesteld heeft van ... Dus dat is wel waarom hier misschien wat meer nadruk ligt op, wat hebben we van het Rijk nodig? Maar ik ben het helemaal met Travaille ... Mijnheer Travaille eens dat ook die andere kant heel belangrijk is. Ik denk dat we het ook op heel veel vlakken op die manier ook met elkaar organiseren. Tegelijkertijd is het Rijk gewoon een bijzonder belangrijk ... Blijft een bijzonder belangrijke partner. Even kijken. Dan kom ik bij Partij van de Arbeid, met name ook dank voor de complimenten. Ik denk dat dat team dat ook zeer verdient. Ik ken ook hoe enorm hard eraan gewerkt is, dus het is heel fijn dat u daar ook op die manier uiting aan geeft. Volt en ook een aantal andere fracties vragen aandacht voor het thema water en bodem sturend. Het is altijd het thema waarvan mij opvalt dat als je dat zegt, water en bodem sturend, dan zit iedereen heel begripvol te knikken en dat vindt iedereen heel belangrijk en iedereen zegt, top, dat is inderdaad verstandig, lange termijn en Nederland Waterland. Maar iedereen heeft er ook zijn eigen beeld bij. Dus maak dat concreet met elkaar. Dat is ook een van de dingen die wij aan het Rijk vragen hierin, aan het Rijk van, u geeft dat als het leidende principe, maar wat bedoelt u nu eigenlijk precies? Dus dat is ook een vraag. Maar het is denk ik ook een vraag die wij onszelf moeten stellen in die actualisatie Omgevingsvisie, wat bedoelen wij daar nou met elkaar mee? Betekent dat dat je in een diepe polder geen woning meer bouwt, of betekent dat je dat alleen op een bepaalde manier kan doen? Dat soort vraagstukken zullen we met elkaar denk ik wel beter moeten doorleven. Wat betekent dat voor bodemdalingsgebieden, met ook een enorme verandering van landschap en waterhuishouding ook als gevolg van klimaatverandering? Dat zijn echt wel grote opgaven waar wij denk ik in een volgende Omgevingsvisie misschien ook nog wel weer een slag concreter in zouden kunnen worden.

De heer Gilissen: Dank. Ik denk dat de collega's hier en ook de gedeputeerde een terecht punt maakt, dat we samen moeten doorleven eigenlijk wat we daarmee bedoelen. Ik zou dan wel nu de vraag willen stellen, het staat nu wel in onze kades. Dus wat betekent het uitgangspunt dan nu?

De voorzitter: En ook gelijk een interruptie van mijnheer Travaille, misschien twee kunt u ze combineren.

De heer Travaille: Ik zou dat graag daarmee combineren, want ik zou heel graag zien dat GS of in ieder geval het ambtelijk apparaat ook een uitspraak doet over inderdaad die betekenis van wat wij als provincie met water en bodem sturend bedoelen. Dus ik ondersteun die oproep, maar ik zou ook van de provincie eigenlijk nu al een antwoord te verwachten.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen: Dat zal niet uitputtend zijn, maar ik kan wel een aantal elementen noemen. Wij hebben natuurlijk, als het gaat om bouwlocaties, wordt er altijd gekeken naar inderdaad de adviezen van de Rijkswaterenschappen, die kleurcodering, geel oranje, rood. Rood, niet doen, uiterwaarden. Oranje, kan wel, liever niet, onder voorwaarden, let goed op hoe je het doet. Geel, aandachtspunten. Dat zijn dus wel zaken die ook bij gewoon bouwlocaties en beoordeling daarvan en gesprekken ook met gemeentes betrokken worden. Als het gaat om onze hele Veenweidestrategie, waarbij we ook de klimaatopgave maar ook ... Bijvoorbeeld in onze verordening staat op dit moment ook, in een bodemdalinggebied moet niet de bodemdaling versterkt worden als je daar gaat bouwen. Dus er zijn ook in ons huidig beleid een heel aantal zaken waarin water en bodem sturend gewoon concreet ingevuld wordt. Ik denk wel, met de vergaande klimaatverandering zul je dat nog wel verder moeten doordenken. Op het moment dat het veenweidegebied echt nog veel natter gaat worden of veel verder gaat zakken, op een gegeven moment, wat zijn daar dan de langetermijnperspectieven? Dat is natuurlijk ook iets wat ook in de Veenweidestrategie aandacht krijgt, maar waar we natuurlijk ook echt met elkaar voor een keuze staan. Dus voor een deel zit het erin, denk ik, en voor een deel vraagt het ook doorontwikkeling.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Goed dat u de Regionale Veenweidestrategie noemt, maar die is afgerond voordat de kabinetsbrief Water en bodem sturend kwam. Er zullen wel elementen meegenomen zijn. Maar vinden wij het logisch bijvoorbeeld dat we de bodemdaling tegengaan door allemaal pijpen in de grond te leggen? Dat soort fundamentele gesprekken zou ik wel een keer willen hebben over, wat betekent water en bodem sturend voor de provincie?

De voorzitter: De heer Gilissen heeft ook nog een aanvulling.

De heer Gilissen: Voorzitter, dank, vooral voor dit antwoord. Ik realiseer me heel goed dat er al beleid onderligt in de staande praktijk. Maar dan vind ik de reactie van de gedeputeerde net dan eigenlijk wel onvoldoende sturend. Wat betekent dat dan dat we nieuwe inzichten toelaten, dat we daarover nadenken? Prima. Denken gaat verder. Alleen volgens mij hebben wij hier nu niet met zijn allen bedacht dat water en bodem nog sturender moet worden of minder sturend zou moeten worden, met innovatie en zo. Dus dat hecht ik wel even aan, om dat even goed te markeren dat we hier geen inhoudelijke uitspraak hebben gedaan of het ... Welke kant het op zou moeten gaan. Anders dus ... Dat gezegd hebbende, hoe moet ik dan ook de losse toch wel redelijk vooruitstrevende opvatting van de gedeputeerde interpreteren, dat we dat meer moeten gaan doorleven? Welke kant gaan we dan op?

De voorzitter: Mijnheer Adriani, in aanvulling daarop.

De heer Adriani: Of misschien wel een wedervraag, want die Kamerbrief Water en bodem sturend is alweer volgens mij, wat, anderhalf jaar oud. Daar is nog niet een eerste letter van opvolgend beleid op Rijksniveau uitgekomen. Dus wat maakt dan dat wij als provincie daar nu al heel uitgesproken en uitgekristalliseerd beleid voor zouden kunnen hebben? Dus ik denk dat ik, als ik er een vraag van moet maken, mag ik de inbreng van de gedeputeerde zo begrijpen dat we veel bewuster nadenken over de watereffecten in ons ruimtelijk beleid en dat we op dit moment met zo veel mogelijk verstand van zaken doen, en dat het onze ambitie is om daar concreter beleid van te maken?

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ik heb het idee dat we hem nu toch ook wel weer onnodig vaag maken. Want om maar een beetje boerenverstand erin te gooien, ik hoop dat dat mag van mijn rechterburen. Maar als we nou even heel simpel kijken, op wat voor plek zou je mensen willen laten wonen of niet, kan je ook afmeten aan, wat vindt bijvoorbeeld Defensie verstandig of niet? Ik heb wel eens mensen bij Defensie horen zeggen van, wij gaan natuurlijk never en nooit onze strategische depots zetten op een plek die over 50 jaar onder water staat. We zijn niet gek. Laat daar maar die burgers gaan wonen. Misschien moeten we even die meetlat van Defensie er ook naast laten van ... Als Defensie daar niet zijn strategische investeringen en kazernes en zo wil gaan plaatsen, waarom zouden wij er dan wel onze inwoners laten wonen voor een investering van vele honderden, misschien wel miljarden euro's.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schaddelee. Ik zie dat er weer een hele interessante discussie binnen de commissie ontstaat. U weet, ik vind dat zelf ontzettend leuk, maar ik probeer wel een beetje de regel toe te passen van, in ieder onderwerp drie keer een interruptie. Dus ik zeg, mijnheer Draaisma nog en daarna ga ik terug naar de gedeputeerde. Mijnheer Draaisma.

De heer Draaisma: Ik zou toch wel willen pleiten voor met beide beentjes op de grond over water en bodem sturend. De drinkwaterbedrijven geven aan, wij kunnen ons van geen drinkwater voorzien. We weten dat de zomers droger en warmer worden en de winters natter. Dat heeft consequenties voor onze waterhuishouding en -afvoer. Ik zou wel willen pleiten voor de provincie gewoon met beide benen op de grond-aanpak. Volgens mij hoeft dat allemaal niet zo ingewikkeld te zijn.

De voorzitter: Dank u wel. mijnheer Schaddelee... Mijnheer Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen: Dank, voorzitter. Als je dit ... Als we dit niet goed doen, is het natuurlijk beide beentjes in het water. Dus ... Want ik denk, dat is natuurlijk ook ... Als het gaat om de opgave bijvoorbeeld van waterberging, we hadden het net over Rijnenburg, ik heb wel begrepen dat daar 1 miljoen kubieke meter water aan waterberging op termijn nodig is in dat gebied. Als je dat voorstelt, dat is echt griezelig veel. Dat is 100 bij 100 bij 100 meter, om het maar even te visualiseren. Daar hebben we het over. Dat is echt heel veel water. Dus dat soort ... Dat moet ... Daar moeten we wel een plek voor vinden. Dat zijn echt wel nieuwe opgaven. Dus water en bodem sturend staat ook in onze huidige Omgevingsvisie benoemd ook als sturend element. Het is natuurlijk niet zo dat met een Water en bodem sturend-brief dat we in een keer van onze stoel vielen van, waar het Rijk nu mee is gekomen, geniaal, ongelooflijk, water en bodem sturend, nog nooit over nagedacht. Dat was natuurlijk niet zo. Maar het is wel markering van, ik denk dat de heer Draaisma dat heel terecht aangeeft, dat hier wel dingen aan het veranderen zijn. De importantie hiervan is toegenomen. Ik denk dat we met elkaar te doorleven hebben van, wat betekent dat voor onze Omgevingsvisie? Laten we dat ook concreet maken, want dat is volgens mij de oproep die u deed. Ik snap dat u zegt, hoe zit het dat in ons huidige beleid? Ik ben aan het uitdagen met wat voorbeelden. Maar laten we dat gesprek ... Ik kwam net ook al ... Volgens mij is het verzoek om er dan misschien een keer een aparte sessie over komen van een van de ... Dat lijkt me een goed voorstel, dus dat we ergens in het proces in aanloop naar die aangepaste Omgevingsvisie dat gaan inplannen. Wanneer precies, dat is onderdeel van

de werkgroep ... De commissie ... Laten we even kijken hoe we dat een plek geven. Misschien kunnen we het in die startnotitie ergens benoemen hoe we dat een plek gaan geven. Ik was bij Volt. De overlast van Schiphol. Welke concrete acties kunnen wij voorbereiden? Daar doen we natuurlijk al het een en ander aan, ook in relatie tot bijvoorbeeld voorbeeld bij het (BO) MIRT heel nadrukkelijk benoemd, ook wat de relatie natuurlijk is aan de ene kant van, hoe ontwikkelt Schiphol zich, maar ook, hoe verhoudt dat zich tot allerlei woningbouwlocaties? Dus wij hebben daar in (BO) MIRT echt nadrukkelijk aandacht voor gevraagd, ook andere provincies doen dat. Daar is ook een ontwikkelperspectief voor de vergunde NOVEX-gebieden. Daar krijgt het ook een plek in. Ook het perspectief voor Schiphol zelf, ook rond die luchtruimherziening, ook samen met andere overheden trekken we op om daar wel ook de overlast van Schiphol terug te dringen. Even kijken. Dan nog een vraag van Volt ook over het proces. U zegt er zijn best veel parallelle sporen. Hoe komt dat allemaal samen? Het zijn wel ... Iedereen heeft zijn eigen rol. Onze Omgevingsvisie, dat is ons beleid, daar gaat u over. Dat is echt het provinciaal eigenstandig traject. Natuurlijk moeten wij kijken wat er landelijk gebeurt en natuurlijk moeten we kijken wat gemeentes doen, maar daar gaat u wel over. Dat is echt ook zelf bindend voor de provincie. Het is niet zo dat de minister kan zeggen, dat gaat ... Moet in die Omgevingsvisie landen. Zo werkt het niet. Maar we kijken uiteraard ook wat het Rijk doet. Nota Ruimte is de contramal aan de mal Rijkszijde. Het ruimtelijk arrangement, dat is natuurlijk waar je samen echt afspraken gaat maken. Dus dat is ook iets wat, in mijn verwachting ook, waar u een belangrijke rol in heeft. Ik kan me ook voorstellen dat u dat uiteindelijk zal gaan vaststellen als het echt tot afspraken komt. Dat ligt wel in de rede. Maar dat is een beetje de orde der dingen. Daar ging het ook over integraal werken, integraliteit, ook vanuit Volt. Kunnen wij dat? Dat is natuurlijk ook voor onze organisatie zeker een leerpunt. Ik denk wel dat dit stuk werk ook wel laat zien dat we daar zeker in aan het groeien zijn. Ik vind ook, bij gebiedsontwikkelingen merk ik steeds vaker dat wij ook intern echt mobiliteit, cultuurhistorie, natuur, RO, we elkaar makkelijker weten te vinden. Ik moet ook wel, dit inmiddels demissionaire kabinet op dit moment, een compliment geven op dit vlak. Ik merk ook dat daar ook echt wel gepoogd is om die fysieke departementen wat meer met elkaar te verbinden. Ik denk dat inderdaad ook dat er weer een minister van ruimte is daar zeker bij geholpen heeft. Daar is nog een hele wereld te winnen tegelijkertijd. Dat is natuurlijk ook evident. Maar ik denk dat wel daar een goede beweging gaande is. Participatie voor het vervolg, vraagt ook Volt. Die heeft een hoop vragen gesteld. Kunnen we daar ook weer in het vervolg ruimte voor maken? Zeker. Of dat helemaal de vorm is die de heer De Jong schetst met een schetsbord op ieder dorpsplein, laten we daar nog even over nadenken. Maar dat we daar op een goede manier invulling ... Wellicht wel, ik weet het niet. Maar laten we daarover ... Daar op een goede manier dat invulling gaan geven. Dus dat lijkt me een belangrijk onderwerp ook voor de startnotitie. U vraagt ook, kijk voorbij 2050. Het is goed te weten dat in aanloop naar de Nota Ruimte er ook een soort stel-dat-verkenningen door het Rijk worden gemaakt. Stel dat dit of dat gebeurt, hoe ziet dan de wereld er in inderdaad zo rond 2100 uit? Ik denk dat we daar ons ook wel kunnen ... Het is goed ook om daar kennis van te nemen, omdat dat voorbij ook de misschien wat kortere termijn is. Dat is denk ik wel, en zeker voor de Omgevingsvisie, een belangrijk perspectief. Andere provincies, hebben die iets vergelijkbaars gemaakt? Natuurlijk niet zo mooi als dat van ons. Dat is misschien iets te kort door de bocht, maar ik denk wel dat wij een heel complete en degelijke uitwerking hebben. Dat krijgen we ook wel terug van het ministerie. Die zijn daar gewoon echt goed over te spreken, hebben ons daar complimenten ook voor gegeven. Dus kunnen ze er ook mee uit de voeten? Zeker. Het Rijk heeft ook aangegeven, dit geeft antwoord op de vragen die wij gesteld hebben. Agendeert heel danig de onderwerpen. Dus dat is een goede basis ook voor het gesprek. Gaat het demissionaire kabinet ... Stopt dat nu met een ruimtelijk arrangement voorbereiden? Nee. Deze minister en dit kabinet die denkt, demissionair, maar we zijn nog lang niet klaar en er is voorlopig nog geen nieuw kabinet, dus die heeft echt wel ... Ik kan me goed ... De wereldproblemen of de problemen waar we voor staan zijn ook niet weg. Dus in die zin kan ik dat ook wel waarderen. Dus er wordt wel degelijk gekeken, kunnen we al tot een soort concept ruimtelijk arrangement komen? Ik denk wel, de echte afspraken, daarvoor heb je wel missionair kabinet nodig. Maar die voor... Er wordt wel ... Er gaat wel het een en ander voorbereid worden. ChristenUnie vroeg ook, komt er een BO Leefomgeving dit jaar? 20 juni staat dat gepland, vooralsnog met demissionaire bewindslieden. Dat kan natuurlijk nog veranderen. Het zal wat

meer een ander karakter dan andere jaren, met wat meer als strategisch gesprek, dat natuurlijk wel, gezien het demissionaire karakter. Even kijken, 50PLUS, mevrouw Hoek wijst ook op combineren van woningbouw en bedrijventerreinen. U zegt, daar liggen gewoon heel veel kansen. Ook het opknappen, revitaliseren van toch die verloederde bedrijventerreinen. Er ligt veel potentie. Dat is absoluut zo. Dat is natuurlijk ook in onze huidige Omgevingsvisie al een belangrijk punt. We hebben natuurlijk ook samen met de OMU een heel traject opgezet om daar op juist dat soort terreinen te intensiveren, verduurzamen en ook gewoon weer een levendigere toekomst te geven. Dus volgens mij heel belangrijk element dat mevrouw Hoek daar aanstipt en volgens mij ook zeker iets wat ook in de volgende Omgevingsvisie weer wat ons betreft een plek kan krijgen. Dan kom ik bij BBB ...

De voorzitter: Eén moment, mijnheer Van Essen.

Mevrouw Hoek: Ik heb ook benadrukt namelijk om te inv...

De voorzitter: Mevrouw Hoek, mevrouw Hoek, mevrouw Hoek ...

Mevrouw Hoek: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Hoek ...

Mevrouw Hoek: Ik heb ook benadrukt ...

De voorzitter: U heeft geen spreektijd meer, dus ik sta dit niet toe.

Mevrouw Hoek: Het is ... Ik zeg het in één adem.

De voorzitter: Nee, ik sta dit niet meer toe.

Mevrouw Hoek: Woningbouwcorporaties.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen, gaat u rustig verder.

Gedeputeerde Van Essen: Die vraag die zou ... Die heb ik inderdaad niet beantwoord, maar dat kan de heer Van Muilekom voor zijn rekening nemen, zeg ik dan stiekem tegen de voorzitter. Ik kom bij de vraag van BBB. Die ging onder andere over de ruim... Met name over de ruimtelijke doorrekening. Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff zegt denk ik terecht, dat is nou ook wat, ruimtelijke doorrekening en een heel grote ruimtevraag, sterker nog, misschien wel de grootste van onze provincie, landbouw is niet gekwantificeerd. Dat klopt natuurlijk. Dat is niet zo dat we dat niet wilden, maar we hebben hier ons gebaseerd op keuzes, op beleid, op ambities die de Staten heeft vastgesteld. Er is inderdaad niet een ambitie voor zo veel landbouwproductie of landbouwgrond willen we in onze provincie. Dat is natuurlijk ... Dat is een relevante discussie. Waar je dat dan precies in uit moet drukken, is nog wel even de vraag. Dus er loopt natuurlijk ook een UPLG. Dat wordt nu uitgewerkt. Dus het is ook denk ik de discussie die daarin thuishoort. Dus ik wil daar ook niet te diepgravend op ingaan vandaag. Maar dat gaat om de ruimtelijke keuzes van ... Laten we eerlijk zijn, op het moment dat er een kleine kern wil uitbreiden, en dat willen volgens mij ook veel van uw fracties, van uw Staten hier, dan is dat negen van de tien keer op een stukje landbouwgrond. Dat is ook wel vaak wat het is. Dus uiteindelijk, het landbouwareaal in onze provincie wordt niet groter. Dus die kans is niet groot. Maar dat je zegt, we willen daar ook een bepaalde bescherming, status, hebben we natuurlijk voor een deel in ons huidige beleid, hoor ik ook de SGP zeggen, zeker interessante gedachtegang. Dat lijkt me ook typisch iets om in het kader van de Omgevingsvisie-actualisatie ook met elkaar te bespreken. Kan dat? Is dat wenselijk en op wat voor manier?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Essen. U heeft een interruptie van mevrouw Ghijsels-Kerkhoff. Een hele korte, mevrouw, want u heeft ook niet zo heel veel spreektijd meer.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Naar aanleiding van de discussie net, water sturend bodembeleid, dat dat toch nog een beetje onduidelijk is. Feitelijk geldt hetzelfde voor natuurinclusieve landbouw. Ik heb in mijn technische vragen gesteld, wat is het verschil? Ook deze zou misschien wat concretisering behoeft ... Bent u het daarmee eens?

Gedeputeerde Van Essen: Ja, ik moet hem ...

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Ghijsels. Mijnheer Van Essen, u heeft het woord.

Gedeputeerde Van Essen: Dank u, voorzitter. Dan sla ik ook allemaal ... Naar een afronding van de vergaderdag. Maar ik denk dat het ... Volgens mij is het een terechte vraag. Ik wil ... Dus volgens mij is het goed om daar met elkaar te kijken, wat bedoelen we ermee, is dat te concretiseren? Het is wel iets dat echt ook in het traject UPLG thuis hoort. Dus ik wil ook niet te veel voor mijn beurt voor collega Sterk praten. Maar het is volgens mij een terechte vraag, dat u zegt, het moet voldoende concreet zijn, wat bedoelen we daarmee? Dus dat kan ook verschillende schakeringen hebben. Dus laten we dat ... Misschien ook in de Omgevingsvisie kan dat een plek krijgen.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen, u heeft een interruptie van mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Ik wil heel graag even aanvullen dat we bezig zijn ook met een apart traject, zeg ik ook in de richting van mevrouw Ghijsels, dat gaat over landbouw en voedsel. Daar was vanmiddag een werksessie over. Dat wordt nog vervolgd, want aan de inhoud zijn we eigenlijk nog niet eens toegekomen. Maar daar loopt een apart traject op. Dat is denk ik vooral ook de plek om de basis te leggen voor de keuze die we daarna in de Omgevingsvisie kunnen maken.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Widt. Mijnheer Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen: Ik denk dat ik er bijna doorheen ben. De SP had nog de vraag of er nog meer geld van het Rijk komt, heb ik volgens mij beantwoord. Dan houden een aantal dingen ook op. Als er ook voor een aantal dingen onvoldoende randvoorwaarden gerealiseerd zijn, dan kunnen wij niet alles wat in het startpakket zit realiseren. Dat is ook wat het is. Dan zullen we daar ook keuzes in moeten maken.

De voorzitter: U heeft nog een interruptie van mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ik wil de Van Essen vragen of hij nog even de vraag kan pakken over die vier landschappen die aan elkaar onder worden rond de Gelderse Vallei, en of we daar ... Mijn concrete vraag was, hebben we daar ook contact over gehad met onze buurtprovincie, Gelderland en Noord-Holland? En hebben we al een indicatie hoe het Rijk daartegenover staat? Gaat dus over het verbinden van de Veluwe, Utrechtse Heuvelrug, et cetera.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen: Dat heb ik hier niet paraat. Ik weet dat in die verbinding in ieder geval Heuvelrug, Veluwe volgens mij eerder dat de provincie Gelderland daar niet meteen voor op de banken stond. Dus ik heb het niet gecheckt, maar het zou me verbazen als het in hun Ruimtelijk Voorstel staat. Dus ik kan me voorstellen dat er nog wel wat verschillende ideeën over zijn. Maar hoe dat in de andere provincies zit, heb ik niet paraat.

De voorzitter: Dit was het einde van uw beantwoording?

Gedeputeerde Van Essen: Voorzitter, de heer Van Muilekom had misschien nog een aanvulling.

De voorzitter: Helemaal goed, dank u wel. mijnheer Van Muilekom, kunt u de vragen oppakken die gaan over uw eigen portefeuille?

Gedeputeerde Van Muilekom: Ja. Ik kon er helaas niet bij zijn vanavond. Ik heb wel een aantal punten. Even over waar de heer Gilissen mee begon, het versnellen en ook het versnellen van de woningbouw. Ik denk dat dat iets is wat eigenlijk ook binnen het college prioriteit één heeft. Tegelijkertijd constateer ik dan op dit moment maar heel even, wij doen dat met kennis, met steun, met lobby, met ruimtelijk advies, met middelen en we zien dat de woningbouw ook in de provincie Utrecht, zoals in heel Nederland, bijna toch aan het teruglopen is. Gelukkig, de vergunningen die, als je het op landelijk niveau bekijkt, is het nog in Utrecht een van de betere. Maar daarom is nu precies dat we nu aan het kijken zijn, wat loopt nu goed, wat gaan we beter en anders doen? Dat is op een drietal terreinen. Eentje is, wat kunnen we op gebied van beleid, ons ruimtelijk beleid wat doen? Daar gaat het Ruimtelijk Voorstel en ook onze nieuwe Omgevingsvisie over. Binnenkort krijg je ook een nieuw kader in het kader van het Provinciaal Programmeren Wonen en werken. Waar gaan we welke locaties neerleggen? Ik ben op dit moment bezig met een voorstel voor u te maken naar het, ik mag het niet een volkshuisvestingsfonds noemen, maar wel een instrumentarium aangeven waar we ook de co... De middelen uit het coalitieakkoord, die 20 miljoen plus de 10 die we al hebben, om een voorstel voor u te maken, welk instrumentarium zetten we op dit moment in? Wat loopt goed? Wat kunnen we anders doen en wat kunnen we op andere manieren ... Kunnen we van anderen leren? Om echt tot een versnelling te komen van de woningbouw en ook de betaalbare duurzame woningbouw. Tegelijkertijd constateer ik ook, we moeten ... Wat we als provincie kunnen doen, dat is één. Maar twee is ook, we moeten ook kijken wat we van het Rijk mogen verwachten. Dat is net ook een aantal keren voorbijgekomen. Ook in de woondeals hebben we bijvoorbeeld tegen het Rijk gezegd, wij willen best die opgaven oppakken. U moet dan wel die netcongestie aanpakken. Er moet structureel geld gaan komen. Mobiliteit, versnelling van processen bij de Raad van State en zo zijn er nog een aantal zaken. En we moeten zorgen, en dat is impliciet oordeel, voor krachtige, daadkrachtige gemeenten met voldoende capaciteit en ook corporaties. Even op de vraag van mevrouw Hoek maar meteen even in te gaan. Die corporaties zijn we heel vaak in gesprek mee tussen gemeenten en corporaties van, hoe doen we dan dat met elkaar? Komen er voldoende locaties? Dat heeft impact op daadkracht, capaciteit. Dat kunnen we vanuit een flexpool organiseren. Soms gaat het ook over locaties die bij het Progra... Regionaal Programmeren Wonen en werken weer terug gaan komen. Mevrouw Ghijssels zei ook terecht, daar ben ik het 100 procent mee eens, we hebben de marktpartijen, de ontwikkelaars, de beleggers keihard nodig. Ik ben blij, morgen, morgen bij de woondeal, bij de woontop van Aedes, gaan twaalf partijen, dat zijn ... Is het IPO, het VNG, dat is de NEPROM, Bouwend Nederland, dat is Vereniging Eigen Huis, dat is de makelaars, de beleggers, een uitvoeringsagenda Wonen presenteren als vervolg op de actieagenda, waarbij we eigenlijk al die ambities onderschrijven en waarbij we ook een heel krachtig signaal willen geven aan het nieuwe kabinet om de dingen die ik net noemde te gaan oppakken. Even kijken.

De voorzitter: Mijnheer Van Muilekom, u heeft een interruptie van de heer Gilissen.

De heer Gilissen: Dank u wel, voorzitter. Ik word blij van hetgeen wat gedeputeerde Van Muilekom zegt. Ik vroeg u specifiek ook wel in de context van onze eigen regelgeving. Dus ik hoor de gedeputeerde zeggen, we laten geen enkele steen om... Niet omgedraaid, om te kijken waar we ook als provincie zelf een bijdrage kunnen leveren. Want ik begrijp heel goed, we zijn natuurlijk ook van anderen afhankelijk, in geld en qua ontwikkelaars. Maar mag ik er dus van uitgaan dat de gedeputeerde ook elke letter van de

Omgevingsverordening en onze Omgevingsvisie omdraait om te kijken of daar belemmeringen in zitten om meer woningen en ook sneller mogelijk te maken?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Muilekom.

Gedeputeerde Van Muilekom: Dat hebben we met de laatste verordening natuurlijk ook weer gedaan. Toen hebben we ook weer regels toegevoegd op gebied van de beruchte flexwoningen, om maar zo te zeggen. Dat gaat ook over de woningen, ik denk, waar mevrouw Hoek over begon ook in ... Aan de randen van steden en dorpen, dat er ruimte moet zijn voor die 50 woningen maar ook die flexwoningen. Die moeten we zo optimaal mogelijk benutten. Tegelijkertijd moet het ook zo zijn, daar waar, en dat is in onze provincie een aandachtspunt, als wij en woningbouw willen doen en we willen aan natuur en we willen cultuurhistorie en de energietransitie ruimte geven, moeten we kijken hoe we tot hele slimme combinaties komen. Dat is dus niet dat we alleen de woningbouw eerste prioriteit soms geven, maar dat er soms ook meerdere dingen zijn die we moeten afwegen met elkaar. Ik denk dat dat een onderdeel is van de ruimtelijke puzzels zoals die ook in het Ruimtelijk Voorstel nu ligt. Maar ik vind dat wel een uitdaging voor de nieuwe Omgevingsvisie die we nu gaan doen, daar waar we denken dat er andere keuzes nodig zijn, dan moeten we dat ook durven te bespreken met elkaar. Dus wat mij betreft, ik sta voor alles open om te kijken hoe we daar versnelling aan kunnen geven, mijnheer Gillissen.

De voorzitter: Mijnheer Van Muilekom, de heer Gilissen heeft nog een aanvullende vraag.

De heer Gilissen: Voorzitter, het zou mij een lief ding waard zijn als het college ook die keuzes zoveel mogelijk inzichtelijk wil maken. Dus zonder ... op basis daarvan wegen we dat af. Maar maak maar gewoon inzichtelijk, want veel partijen zijn de afgelopen verkiezing ook ingaan van, we willen die woningnood oplossen, we willen vanuit het perspectief van de provincie doen wat we kunnen, laat ook maar ... Kan het college toezeggen dat de keuzes, de afwegingen zelf, gewoon inzichtelijk worden gemaakt voor de Staten, zodat we daar ook het debat over kunnen voeren?

De voorzitter: Mijnheer Van Muilekom.

Gedeputeerde Van Muilekom: Dat was precies mijn opmerking. Dat ... Ik vind het onze plicht ... We zijn echt wel bezig om tot een versnelling te komen. Ook soms tot nieuwe. Daar wil ik wel één ding aan toevoegen, mijnheer Gilissen, ik vind dat we veel praten over nieuwbouw, soms te weinig over de bestaande voorraad. Ik vind ook dat we bij de bestaande voorraad soms te kunnen kijken hoe we die kunnen verbeteren, innoveren, maar ook hoe we kunnen, het optoppen, woningdelen, alles kunnen doen om meer huisvesting te bieden voor de vele woningzoekenden. Dus laten we dat afspreken, dat we dat echt gaan doen en ook kijken naar ons eigen instrumentarium wat we anders en beter kunnen doen. Ik sta daar volledig voor open.

De voorzitter: Was dit het einde van uw beantwoording of einde van de interruptiebeantwoording?

Gedeputeerde Van Muilekom: Ik denk, als er nog vragen zijn, dan hoor ik het wel.

De voorzitter: Ik zie geen handen meer, dus hartelijk bedankt voor uw beantwoording. Mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Nog één heel klein vraagje, als u mij dat toestaat.

De voorzitter: Dat is goed.

Mevrouw De Widt: Aan de heer Van Essen. Wanneer verwacht de provincie van het Rijk een antwoord op ons Ruimtelijk Voorstel?

De voorzitter: Mijnheer Van Muilekom. Mijnheer Van Essen, excuses.

Gedeputeerde Van Essen: Dat is een goede. Dat zit natuurlijk in het proces van het ruimtelijk arrangement. Maar u bedoelt in de vorm van de appreciatie of zo? Dat heb ik eerlijk gezegd niet paraat, dus dat zal ik ... Even op terug moeten komen.

Mevrouw De Widt: Heel graag.

Gedeputeerde Van Essen: Misschien later vanavond dat dat nog lukt, maar ...

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u. Ik had nog ingebracht, laten we alsjeblieft stoppen met die verschrikkelijke draaischijf van Nederland. Dat is eigenlijk goed gelukt, want niemand heeft er meer over gehad. De gedeputeerde ook niet. Maar ik was toch nog ook wel stiekem benieuwd of daar een expliciet antwoord op kon komen, dat we niet meer met die framing meegaan dat wij een grote snelwegprovincie zijn.

De voorzitter: Mijnheer ... Dank u wel. Mijnheer Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen: We zijn natuurlijk ... Dit valt denk ik onder de noemer van heel veel suggesties die vandaag, vanavond gedaan zijn voor de Omgevingsvisie-actualisatie. Dit is er volgens mij één van. Hij komt zeven keer voor in de huidige Omgevingsvisie, zag ik, op verschillende manieren. Ik heb er even op gegoogeld. Ik denk, checken of die er ... Dus dat is volgens mij een aardig punt wat u ook verder in het vervolg zeker kunt inbrengen. Als er meer taboewoorden zijn voor het vervolg, dan horen we dat graag.

De voorzitter: Hartelijk bedankt. Dan sluit ik hiermee dit agendapunt af. Daar hebben we best lang over gedaan. Maar het was ook een interessante discussie. Er zijn een aantal partijen die hebben geen spreektijd meer. Dat vind ik heel zonde, dus ik geef eerst de partijen met spreektijd even het woord over het volgende agendapunt. Dan kijk ik even of het nog in de tijd past om u ook nog een kleine mogelijkheid te geven. Dat is wel buiten het protocol om, maar anders vind ik het ook ... Het moet wel recht doen aan de discussie. Kan iemand zijn telefoon uitzetten?

11. PBL Ruimtelijke verkenning 2023 vier scenario

De voorzitter: Dan gaan we nu over naar de bespreking van het rapport van het PBL Ruimtelijke verkenning 2023, vier scenario's voor de inrichting van Nederland. Het is op de agenda gekomen door een motie van de VVD, en wel door de heer Peer. Met uw goednemen wil ik ook hem als eerste het woord geven, omdat hij wellicht de discussie kan aan slingeren. Gaat uw gang.

De heer Peer: Dank u, voorzitter. Ben ik goed verstaanbaar?

De voorzitter: Zeker.

De heer Peer: Dank u voor het woord. Ik dank ook de gedeputeerde bij de beantwoording van een motie. De motie eindigt met, de conclusies en aanbevelingen van het rapport aan de leden van de commissies OGV en RGW mee te geven, en daarna concludeert, de beantwoording dan ook bij de wijziging van Omgevingsvisie zal worden onderzocht hoe de scenario's van het PBL hierin optimaal ingezet kunnen worden. Daarmee had hij kunnen volstaan, dus even vielen dank. Maar misschien is het toch goed om even een toelichting te geven waarom ik dit per motie heb gevraagd. Zoals u wellicht weet, ben ik na een hele lange periode van afwezigheid in de politiek weer toegetreden tot de politiek. Dat was onder andere omdat ik me zorgen maakte over een aantal dingen. Een van de dingen waar ik me zorgen over maak, is de

mate waarin betrokken burgers zich nog interesseren voor de politiek en in hoeverre ze het ook nog begrijpen. Dat heeft onder andere te maken met de manier waarop wij als overheid communiceren. Dat doen we heel erg professioneel. Ik heb net ... Ik heb twee keer uw commissie mogen volgen, omdat ik moest wachten tot het agendapunt waar we het nu over hebben aan bod kwam. Ook dat heeft me weer gesterkt in het feit dat wij heel professioneel en heel inhoudelijk en deskundig discussiëren met elkaar en dat er ook hele goede besluiten genomen worden. Soms ben je het ermee eens, soms niet mee eens als politicus. Maar heel veel burgers zijn de draad kwijt. Een klein voorbeeld is de discussie die we net hadden over het leidend principe van bodem en water. We schrijven dat op. Het is ontzettend belangrijk. Maar wat we er precies mee doen, de heer Gilissen vroeg het ook al, we gaan niks meer doen, we gaan ook niks minder doen, maar we moeten het nog wel uitwerken. Het gaat me juist daarom dat in een generatie die wij bijna aan het verliezen zijn, we hebben het de afgelopen tien jaar over jip-en-janneketaal gehad, ik zou het tegenwoordig bijna de TikTok-generatie willen noemen, die moeten we meer bij de hand nemen om te kijken van, en wat voor besluiten nemen wij en wat zijn de consequenties op het leven en de leefomgeving van die, zowel burgers als jonge burgers? Ik vond het rapport van het PBO zo treffend eenvoudig en ook zo treffend deskundig in het opschrijven van, waar gaan wij ... Of waar kunnen we heen gaan, wat zijn de scenario's die dat omschrijven ...

De voorzitter: Mijnheer Peer, mijnheer Peer, even een kleine herinnering. U heeft nog een minuut. Succes.

De heer Peer: Als u mij laat afronden, dan kom ik precies binnen die minuut tot mijn einde. De vier scenario's zijn zo treffend en simpel. Tenet was het al even de heer Adriani die zei, wij kiezen als Partij van de Arbeid wellicht voor Regionaal Geworteld en een combinatie met Groen Land. Ik heb geen keuze daarin, maar ik vind wel dat het een heel handig middel is om de discussie aan te gaan. Ik ben dan ook heel blij met het omarmen wat het college heeft gedaan, dat ze deze scenario's onder andere zullen betrekken bij het herzien van het ... Veranderen van onze plannen. Dat was hem.

De voorzitter: Hartelijk dank. Wie kan ik hier in de zaal het woord geven? Mijnheer Draisma, CDA.

De heer Draisma: Ik wil de heer Peer danken voor het opwaarderen van het stuk. Want het biedt inderdaad dat vier duidelijke scenario's waar het op de lange termijn heen kan gaan met ons land en ook met onze provincie. Want ik zie ... Je kan het op de camera niet zien, maar ook voor onze provincie ook uitgelicht die scenario's. Voor het CDA moge duidelijk zijn dat ... Wij gaan natuurlijk voor het scenario Regionaal Geworteld. Wij vinden toch in eerste instantie dat mensen gezinnen, ouderen, jongeren prettig moeten kunnen wonen in een gemeente, in hun leven omgeving, maar ook in hun provincie, in hun provincie Utrecht. Dat geldt niet alleen voor de dorpen en de omgeving, maar ook voor in de steden en voor in de wijken. We willen toch wel wijken en steden en dorpen ook waarin mensen zich thuis voelen, maar waar ook voorzieningen zijn, waar kinderen naar de basisschool in de buurt kunnen, waar ouderen en jongeren geen drukke wegen moeten oversteken om bij die voorzieningen te kunnen. Dat Groen Groeit Mee, dat is wat de provincie doet, maar ook dat er recreatie in de buurt is. Dat de mensen gezond kunnen wonen. Dat er ruimte is in een omgeving, misschien wat groen, in combinatie misschien met wat water en bodem sturend. Dat is toch wel waar wij voor gaan als CDA. Dat vinden we eigenlijk nog wel, de mens, vinden we wel belangrijker dan de dingen. Dus dan de landbouw of dan klimaat of natuur. Uiteindelijk moet het ten goede komen natuurlijk aan de gezinnen en de mensen die in Utrecht wonen. Ik denk dat ook onze ambitie zal zijn bij de Omgevingsvisie, als je van Utrecht van oost naar west of van noord naar zuid doorkruist, dan denk je van, als je hier mag wonen, dan woon je toch ook wel op een bepaalde manier ook wel als in een paradijs op deze wereld. Het zou een mooie ambitie zijn als we dat nog ... Dat paradijs nog een stukje mooier zouden kunnen maken. Dus dat is onze inbreng.

De voorzitter: Dank u wel. Mooie woorden.

De heer Draisma: Misschien ... Misschien, mag ik nog één ... Voorzitter? Want ik heb nog spreektijd.

De voorzitter: Zegt u het maar.

De heer Draisma: Ik begon wat aardig ook nog wel op het vorige onderwerp, maar bijvoorbeeld het punt vitale en leefbare dorpen en steden, dat staat bij het Rijk in de onderzoeksfase. Voor ons is het gewoon heel concreet. Wij vinden gewoon dat in de uitvoering al die zaken die het leven prettig en aangenaam maken, goede voorzieningen, recreatie in de buurt, een stukje veiligheid voor je kinderen en je ouderen, werk in de buurt, dat vinden wij gewoon heel belangrijke zaken.

De voorzitter: Hartelijk bedankt. Mevrouw De Jong.

Mevrouw De Jong: Ik kan gaan zeggen welk scenario voor ons het meest aanspreekt, maar dat kan iedereen al op zijn vingers natellen, dat Groen Land, maar wat mij gewoon wel het meeste eraan bezighoudt, dat is van, wat is de relatie tussen zo'n scenario-onderzoek en de manier waarop het Rijk bezig is en wat kunnen wij hier verder nou concreet mee? Ik had dit ook wel iets gevonden voor een soort werksessie, om nog met elkaar eens toe te akkeren wat die verschillende scenario's met zich mee brengen. Maar misschien gaat dat ooit nog wel gebeuren. Maar misschien is dat ook nog een vraag waar de gedeputeerde iets over kan zeggen van, dit is echt lange termijn, maar als je daar wil komen, dan zal je vrij consequent langjarig een beleid moeten voeren om bij zo'n scenario terecht te komen. Hoe verhoudt zich dit bijvoorbeeld tot het vorige agendapunt?

De voorzitter: Hartelijk dank. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u. Voor ons is dit een van de mogelijke input voor ... Een van de mogelijke inputbronnen voor het vervolg, net als de parksessies en bijvoorbeeld de uitkomst van de Toekomststoel. We zien een duidelijk aantal no regrets die overal toeko... Terugkomen. Water en bodem sturend, niet bouwen in lage delen, beschermen van drinkwaterbronnen tegen vervuiling, bomen tegen hittestress. Allemaal no regrets. Wat ook heel duidelijk teruggekomen is, is dat je ziet dat de impact van niet-duurzame keuzes, zoals het kappen van bos en meer autoverkeer, daarmee lopen automatisch de schulden op voor onszelf en voor toekomstige generaties. Ik sluit af met een mooi feit. Eigenlijk komt alles samen op pagina 150 dan wel 8.2. Dan zien we dat Groen Land verreweg het beste scoort op gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde, eigenlijk alle aspecten waarop beoordeeld wordt, en ook nog eens op alle PPP-onderdelen. Wat Partij voor de Dieren betreft, omarmen we Groen Land. Want duurzame groene investeringen zijn doelmatig, versterken het welzijn van mensen en helpen voor nu en later. Naar het CDA wil ik nog één ding zeggen, natuur is geen ding. Dank u wel.

De heer Poort: De heer Peer heeft een interruptie.

De voorzitter: Dank.

De heer Peer: Voorzitter?

De voorzitter: Interruptie van de heer Peer. U heeft geen spreektijd meer, maar omdat u het aangedragen heeft, het onderwerp, geef ik deze.

De heer Peer: Per interruptie naar de heer Travaille. Is hij met mij eens dat er op dit moment, ik noemde dat net een TikTok-generatie, dat er generaties ontstaan die ons heel snel leidt naar het scenario Snelle Wereld, waar wij met zijn allen van moeten zeggen „als beleidsmakers moeten we de bevolking echt wel zien te overtuigen van het feit dat dat scenario niet op ... Die kant niet op zouden moeten?

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Ik begrijp de vraag niet helemaal. Sorry. Misschien ben ik van de TikTok-generatie.

De voorzitter: Daar doe ik verder geen uitspraken over. Mijnheer Peer, zou u uw vraag misschien nog een keer willen herhalen op een andere manier?

De heer Peer: Dan ga ik misschien toch de scenario's in, maar het scenario Snelle Wereld gaat heel erg in dat individu, in een bubbel leven en via internet anderen weten te vinden. De leefomgeving, als ik het zo heel krap mag zeggen, de leefomgeving interesseert ze weinig. Dat dat de generaties is die eraan komt met het overweldigende succes van onder andere TikTok, maar ook andere sociale media, moeten we ons als beleidsmakers denk ik wel wapenen tegen het feit dat we anders bijna vervallen in dat scenario.

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Hier zit wel een aanname in. Mijnheer Peer zegt dat de toekomstige generaties de omgeving helemaal niks interesseert. Maar dat beeld herken ik absoluut niet. Dus, nee, wat dat betreft kan ik niks met deze vraag. Dank u wel.

De voorzitter: U hoeft er natuurlijk ook geen antwoord op te geven. Het is een vraag, mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Dank, voorzitter. Ik hou altijd wel van dit soort rapporten. Ze komen één keer in de zoveel jaar langs gaat. Dan gaat een groepje intelligente mensen ... Die maakt vier scenario's die allemaal tot een andere inrichting komen. Smullen voor planologen en mensen die planologie heel erg leuk vinden. Ik had in het ... Bij het vorige onderwerp al iets gezegd over waar de Partij van de Arbeid zich senang bij voelt. Dat zit een beetje tussen de vorige sprekers in. Maar ik ben het niet zo eens met de heer Peer dat ons dit helpt om veel duidelijker te zijn in welke keuzes te maken. Want hoezeer ik ook geloof in de maakbaarheid van de wereld, bij lange na niet zo erg als de heer Peer dat kennelijk doet. Want ik denk dat, ook al kies ik voor een positie tussen het Groene Land en ruimtelijk ... Of Regionaal Verankerd, dat er nog steeds grote bedrijven zijn die met technologische ontwikkeling de economie gaan proberen te domineren, zonder dat wij daar hier in deze zaal iets aan kunnen doen. Ik denk, hoe erg we ook willen investeren in groene duurzame oplossingen, dat er hele grote groepen met mensen zijn, u zei het in feite net ook, die zich in hun digitale bubbel begeven en daar opvattingen creëren en ontwikkelingen in gang zetten waar wij in deze zaal helemaal niets aan kunnen doen. Dus, ja, ik denk dat dit ons ontzettend helpt ook wel in gesprek met de samenleving over, welke kant zouden we op willen? Maar volgens mij moeten we ook met elkaar constateren, we kunnen hier op ons kop gaan staan in deze zaal, maar het zal nooit een van deze scenario's worden, zelfs als wij het daar met zijn 49'en helemaal over eens zijn. Dus volgens mij moeten we dat ook altijd voor ogen houden. Een aantal van dit soort ontwikkelingen zijn, als ze al niet autonoom zijn, wel van een dusdanig grotere kracht dan wij op provinciale schaal kunnen uiten. Dat ook elementen van die andere scenario's van de Moderne Wereld en de Snelle Wereld zichtbaar zullen zijn in de ruimtelijke ontwikkeling. Als wij hier met elkaar kunnen afspreken dat we heel erg ons best gaan doen om die ontwikkeling zoveel als mogelijk richting die Groene Wereld en die de Regionale Verankering te trekken, dan denk ik dat we al een heel eind op weg zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Wie kan ik het woord geven? Mijnheer Limmen.

De heer Limmen: Voorzitter, dank u wel. Ik heb de discussie net gehoord en ik hoor de heer Adriani nu het rapport heel erg relativeren, maar ik denk dat het juist heel zinnig is om in de toekomst te kijken. Ik moet eerlijk ook zeggen, te beginnen met een compliment aan de opstellers van dit rapport. Ik zie dat dat scenariodenken ook in andere rapporten nu al terugkomt. Volt vindt het heel belangrijk om in scenario's te denken, omdat het toch een lijn uitzet waarin je kan afwegen, welke kant willen wij op, en wat waarderen

wij eigenlijk? Ik moet zeggen, dit rapport stelt, ongeacht het scenario, enorme herstructurering in de transformatieopgave die noodzakelijk is. Het denken in scenario's helpt hierbij. Echter, het vereist ook een versnelling, bestuurlijke slagkracht en vooral een integrale aanpak, kwam net ook al heel erg aan de orde. Wij vinden dat dit denken niet alleen voor ons heel belangrijk is, maar voor de toekomstige generaties. Voor Volt is het belangrijk dat elk scenario min of meer leidt naar een circulaire en klimaatneutrale samenleving. Het Rijk en de provincie stevent hierbij af op het jaar 2050. Volt vindt dat te laat. Elk van de scenario's vereist een omslag in de inrichting van de economie en de samenleving. Volt is het eens met de conclusie dat de scenario's niet bedoeld zijn om per se voor één scenario te kiezen. Volt kan de ogen niet sluiten voor de kenmerken van de vier scenario's, onder andere de TikTok ...

De voorzitter: Mijnheer Limmen, uw tijd is voorbij.

De heer Limmen: Sorry, ik krijg ...

De voorzitter: Uw tijd is voorbij. Nog een laatste punt achter de zin wil ik toestaan.

De heer Limmen: Volt komt tot de conclusie dat wij heel erg streven naar de Regionaal Geworteld en de Groene ... Groen Land.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Dank u wel, voorzitter. Mijn partij ziet dit als een vingeroefening in vier extreme denkrichtingen waar we zeker van weten dat geen van die vier ooit in zijn geheel waarheid zal worden. De waarheid ligt meestal ergens in het midden. Ik voel er helemaal niks voor om nu uitspraken te gaan zitten doen over wat het beste zou passen. Ik zie het als inspiratie voor andere processen.

De voorzitter: Inspiratie. Volgens mij was het ook zo ingestoken. Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Sluit ik me helemaal bij aan. Reuze inspirerend. We hebben er met belangstelling kennis van genomen.

De voorzitter: Hartelijk dank. Ik had de resterende partijen die nog ... Geen spreekijd meer hadden nog een bonustoegift beloofd. Mijnheer Schipper eerst natuurlijk. Excuses.

De heer Schipper: Ik schat in dat ik nog wel wat spreekijd heb, voorzitter. Vier scenario's voor de toekomst door het Planbureau voor de Leefomgeving. We hebben maar even gekscherend gezegd, variërend van een VVD-wereldbeeld, Mondiaal Ondernemend, D66-scenario, de Snelle Wereld, Regionaal Geworteld, waarin burgers het initiatief nemen in hun eigen leefomgeving en Ruimte Ontwikkeling ...

Mevrouw De Widt: Mijnheer Schipper ... Sorry. Dat moet via de voorzitter.

De voorzitter: Pardon. Mevrouw De Widt heeft een interruptie op u, mijnheer Schipper.

De heer Schipper: Dacht ik het niet.

Mevrouw De Widt: Ik zou mijnheer Schipper willen vragen om niet allemaal dat soort dingen naar allerlei partijen toe te schuiven, zonder dat daar verder enig overleg aan vooraf is gegaan. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Schipper.

De heer Schipper: Gelukkig ga ik over mijn eigen woorden. Het was, ik zei ook, gekscherend. Maar goed, dan hebben we nog Groen Land met veel ruimte voor de natuur. Hier mogen we dan, hier in de commissie

OGV, er allemaal wat van vinden. Dat zal ook zo zijn in OGV's van andere provincies en hoogstwaarschijnlijk ook in de gemeenteraden. Het is een geweldig debat waarin wij ons neigen committeren aan een combinatie van Regionaal Geworteld en Groen Land. Maar wel met de nadruk op dat laatste, omdat anders de wal het schip keert. Voorzitter, met dit soort dingen treedt de, wat ik maar even noem, de Wet van Schipper inwerking. Die heeft twee regels. De eerste is, het loopt altijd anders. De tweede regel is, dat je denkt en wat ik bedoel, is dat de huidige trend in opwarming, klimaatverandering, overbevolking, oorlogen, vluchtelingenstromen, concurrentie in voedsel en drinkwater, energieschaarste ervoor zal zorgen dat er misschien niet heel veel meer keus zou zijn dan een, laat ik het maar even, een Ajax-scenario noemen. Redden wat er te redden valt. Als, en dat sluit ik niet uit, dat Moeder Natuur zelf op een gegeven moment ingrijpt. Want het is gewoon veel te vol hier op dit stukje aarde. Ik vind het overigens een degelijke studie waar de vraagstukken tamelijk uitputtend worden uitgediept, maar wel heel gericht op Nederland. Dat waar mondiale politieke ontwikkelingen steeds meer invloed krijgen op de keuzemogelijkheden die we hebben. Bovendien vergt welk scenario ook dat we langdurige consistente politieke inzet wordt gepleegd. Ik denk dat dat nog wel een dingetje wordt. Dat zei net iemand anders ook, en daar sluit ik me graag bij aan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schipper. Ik had de andere partijen die geen spreektijd meer hadden beloofd om nog even ... Dat zij ook even het woord konden pakken, omdat ... Dat doet wel recht aan de discussie. Gevoelsmatig hebben we nog negen minuten. Ik wil graag nog even de heer Van Essen het woord geven. Dus als u heel kort ...

Gedeputeerde Van Essen: Ik had nog heel veel spreektijd.

De voorzitter: U had nog heel spreektijd. Dat klopt. Dat kan ik niet ontnemen. Dus ik wil even het woord geven aan mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u, voorzitter. Ik vind dat we gewoon moeten aanvaarden dat het gaat veranderen. Vroeger kon je gewoon naar Engeland lopen, vroeger kon je gewoon naar Friesland lopen. Op een gegeven moment kwam het water. Mijn grootvader zei altijd al, het water komt van de andere kant en niet van de zee. Dus ik heb zoiets van, natuurlijk, we kunnen heel krampachtig van alles doen en we kunnen het niet tegenhouden. We kunnen wel aanvaarden en kijken, hoe gaan we ermee om, ter plekke, op dit moment? Op een gegeven moment dan gaan we naar Zwitserland, want daar zijn de bergen hoog. Ik ben een beetje ... Ik heb zoiets, 2050, we kunnen spastisch van alles gaan doen, maar ik denk dat we gewoon moeten kijken op dit moment, wat zijn de middelen? Hoe kunnen we het aanvaarden en wat kunnen we doen om het ... Ermee om te leren gaan? Net zo goed ... Ik heb al jaren gezegd, mijn laatste zin, voorzitter, net zo goed als met de energie, hoe gaan we daarmee om, ga in de winter niet met blote voeten door je huis lopen in een T-shirt. Dus ... Met korte mouwen.

De voorzitter: Mooie afsluiting. Dank u wel, mevrouw Hoek. Mijnheer Van den Dikkenberg, u had nog 11 seconden, dus ik had u eigenlijk voorrang moeten geven. U heeft het woord.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank u wel. De SGP is erg gecharmeerd van de variant Regionaal Geworteld, met soms uitstapjes naar andere varianten, bijvoorbeeld Groen Land, daar zitten best wel leuke dingen in. Wel een beetje de overheidssturing, zeg ik tegen de heer Schipper. Maar ... Dus vooral Regionaal Geworteld. Dan herken ik juist dat als tegenstelling in wat de heer Peer ook constateert, dat er ... De big social media, de big pack, de big fabrieken, die slepen juist dan iedereen om er een wereldburger van te maken, de EU, de VN, om niet regionaal geworteld te zijn, om te eten uit supermarkten van voedsel waar je niet weet waar het vandaan komt. Als we alle productie verplaatsen naar landen waar je het niet in beeld heb, ga je veel makkelijker consumeren. Omdat het met gemak met één druk op de knop binnen het bereik is, met Alibaba uit China, et cetera, et cetera. Dat is het doel van mensen die daaraan verdienen en

die daar dus ook vrij effectief in zijn als ze in dat fuik met elkaar meezwemmen. Regionaal Geworteld draait er juist om om lokale ketens, lokale gemeenschappen en daar de kracht in te leggen. Volgens mij is het hele wereldbeleid erop gestuurd om zoveel mogelijk die wereldmarkt in stand te houden, maar denk ik dat we juist moet kijken naar de kracht van regio's. En dan regio's van EU, Nederland, Utrecht en gewoon waar je woont, werkt en leeft en zuinig op wilt zijn als je weet wat speelt. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Adriani, interruptie op de heer Van den Dikkenberg.

De heer Adriani: Alles om de heer Van den Dikkenberg nog wat extra spreektijd te geven. Eigenlijk denk ik dat de heer Van den Dikkenberg zegt, en dan, ik zal hem als een vraag formuleren, zegt u eigenlijk dat Mondiaal Ondernemend en Snelle Wereld, dat overkomt ons als we geen beleid voeren, terwijl Regionaal Geworteld in Groen Land, daar moeten we ons voor inspannen.

De voorzitter: Deze vraag kan beantwoord worden met een ja en nee, geef ik als tip mee.

De heer Van den Dikkenberg: Bedankt voor de tip, voorzitter. Laat ik daarmee beginnen en dan zet ik een komma en begin ik met mijn antwoord, komma, maar dit is inderdaad, als je niks doet en dat hebben we met big data gezien, als je daar geen antwoord op formuleert, dan ben je al slachtoffer van het succes. Dat gaat met de big feed net zo. Als we geen antwoord formuleren op regionale gebondenheid van je voedselproductie, dan ben je ook slachtoffer van je succes. Zo gaat het met heel veel wereldtrends, zou ik het willen noemen, dat we daar goed op moeten monitoren. Als je dus dit ruimtelijk en dus ook qua uitstraling richting samenleving en economie, et cetera, als je daar geen beleid op voert, dan gaat het niet goed. Ik denk dat dat Regionaal Geworteld, dat is wel iets waar we, het klinkt dat weer vreemd voor een SGP'er, we zijn geen wereldmarktliefhebber, maar dat we daar wat minder liberaal in zijn en dat we zeggen van, daar moet wel in gestuurd worden om die regionale kracht te benutten.

De voorzitter: Adriani, ik laat het niet meer toe, want mijnheer Van den Dikkenberg is echt door zijn tijd heen. Deze discussie zullen we ongetwijfeld nog vaker voeren.

De heer Adriani: Afsluitende conclusie dan, voorzitter? Want dan ...

De voorzitter: Een kleine uitsmijter.

De heer Adriani: Het is zo zonde om niet positief te eindigen. Want volgens mij, als we de redenering van de heer Dikkenberg volgen, dan zijn we het met zijn 49'en ontzettend eens over de manier waarop we naar ons provinciaal beleid moeten kijken. Dus ...

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Limmen.

De heer Limmen: Ik wil tot slot nog even één opmerking maken. Wij zou... Vinden deze discussie zo belangrijk, dat we zeggen, komt die terug op een ander moment? Er worden een aantal aanbevelingen gedaan in het rapport en wij zouden het heel interessant vinden in een werkbespreking om deze scenario's even wat beter uit te werken en wat dat betekent voor de provincie.

De voorzitter: Dank u wel. mevrouw Ghijssels-Kerkhoff.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Ik wilde het inderdaad ook even opnemen voor onze TikTok-generatie. Maar mijn buurman zei het zo mooi, dat dat ook wel andere oorzaken kent waar ik mij als persoon, als moeder, ook best zorgen om maak, het grote globalisme wat er aankomt. Ik vind het zo'n mooie discussie. Ik had van alles over dat scenario, maar ik denk dat we het hierbij moeten afsluiten.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb iedereen extra tijd gegeven. Mijnheer Peer één interruptie, omdat u de indiener bent, krijgt u van mij ook nog een gelegenheid om even te reageren misschien als een afsluitend woord, voordat ik de heer Van Essen het woord geef.

De heer Peer: Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij dat we in de commissie de discussie over scenario's in ieder geval voeren. Ik zou het prettig vinden als hij terugkomt in een werksessie. Maar het tweede onderdeel dat ik misschien nog wel belangrijker vond en wat ik in mijn inleiding, eerste termijn, al heb gezegd, en daarmee hoop ik toch ook D66 te overtuigen, is dat scenariodenken heel goed kan zijn om juist de achterbannen erbij te betrekken. De burgers, jongeren, om die te betrekken bij, waar gaan we naartoe? Want die begrijpen het scenariodenken. Vandaar dat ik de charme van het PBL-rapport wil inzetten om u daarvan te overtuigen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen: Dank, voorzitter. Ik heb nog heel veel spreektijd, maar die ga ik zeker niet allemaal benutten. Dus maakt u zich geen zorgen. Een paar dingen misschien over ... Dit is wel een studie die in eerste instantie door het PBL, en ik denk, ik vond het zelf ook een erg inspirerend stuk, voor het Rijk is geschreven. Daar is het ook voor ontwikkeld. Het is ook als inspiratie voor de nationale ruimtelijke keuzes. Maar het is denk ik zeker iets waar we ook in de uitwerking van onze ... Van de actualisatie Omgevingsvisie ons voordeel mee kunnen doen, al is het door misschien eens die scenario's te leggen naar onze huidige ... Naast onze huidige Omgevingsvisie, en wat zien we dan en wat zijn dan aandachtspunten die we onszelf mee kunnen geven? Plus natuurlijk alle aanbevelingen die daar ook in staan, die denk ik ook op een aantal punten gewoon heel concreet zijn. Misschien wil ik daar een paar dingen uitlichten. Het is natuurlijk inderdaad niet dat je één scenario kan kiezen, dat gaan we realiseren. Het is wel goed dat je zegt, dit zijn elementen in dit scenario die ... Waar we waarde aan hechten, ik hoor daar toch ook best veel consensus over in deze commissie vanavond, waar je kan zeggen ... Want hoe ga je daar met elkaar bepaalde elementen versterken? Dat is natuurlijk waar deze scenario's toe uitnodigen. Wat ik denk ik heel sterk vind, is ook dat het ... We hebben het bijvoorbeeld vanavond heel veel gehad over woningbouw. Dat is denk ik waar we allemaal de urgentie van zien. Maar deze scenario's laten ook heel duidelijk zien, het is integraal. De samenhang met recreatie, met mobiliteit, met energie, met natuur is key. Uiteindelijk zul je ... Je kan die dingen niet allemaal los van elkaar. Je moet het uiteindelijk een lange termijn, integraal toch toekomstperspectief hebben. Dat is natuurlijk uiteindelijk ook wat onze Omgevingsvisie is. Dat langetermijnperspectief, dat vind ik ook wel heel sterk aan deze studie, is dat ze echt ons uitnodigen om voorbij de komende tien, twintig jaar maar echt naar die lange termijn te kijken. Daarbij ook de ... Ik moet zelf zeggen, we zijn heel vaak bezig met nieuwe dingen, nieuwe woningen. Maar wat ik ook wel persoonlijk een eyeopener vond, is dat ze ook heel erg zeggen, ook als je kijkt naar de lange termijn, tweede helft van deze eeuw, het meeste wat er dan staat, staat er nu ook al. Dus kijk ook heel erg naar transformatie, vernieuwing, revitalisering van ... En toekomstvastheid van bestaande zaken. Dus volgens mij een heel inspirerend stuk waar we denk ik zeker ... Ik weet niet ... Laten we het ook niet ... We kunnen hier vier avonden aan besteden. Volgens wij moeten we dat niet doen. Maar ik denk, het staat u vrij uiteraard, maar ik denk dat het goed is om wel een beetje zoals ik het zei, dat we het benutten in de actualisatie Omgevingsvisie, ook als een inspiratiestuk en dus in die zin dank ook voor de heer Peer om dit op deze manier te agenderen. Het bord wat hier staat, ik was vorige bestuursperiode voorzitter van de bestuurlijk adviescommissie Ruimte en Leefomgeving van het IPO. Toen mocht ik, toen dit net gepubliceerd was, dat samen met de minister in ontvangst nemen en een reflectie op geven. Dat heb ik ook met liefde gedaan, omdat het een studie is die ik persoonlijk bijzonder inspirerend vind. Dus dank voor het agenderen.

Sluiting

12. Sluiting

De voorzitter: Ik sluit hiermee dit agendapunt. Ik wens u allemaal een hele erge fijne avond en hartelijk bedankt voor de interessante discussie die we gevoerd hebben met elkaar vandaag.